

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Situace Volyňských Čechů v kontextu současné politické krize na Ukrajině

Barbora Kafková

Bakalářská práce

2015

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbora Kafkova**
Osobní číslo: **H12344**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Situace Volyňských Čechů v kontextu současné politické krize na Ukrajině**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce bude pojednávat o situaci **Volyňských Čechů** na Ukrajině v kontextu současné politické krize. Práce bude vycházet z **dosavadních** výzkumů Volyňských Čechů. Studentka provede terénní výzkum v němž se **zaměří na vnímání** politické krize na Ukrajině českou menšinou. Zkoumán bude vztah mezi **touto krizí**, ukrajinským nacionalismem a významem etnických (minoritních) identit. **Tématem** výzkumu budou meziskupinové vztahy a konstrukce etnických hranic, popř. etnické **napětí a konflikt**.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

DUFEK, VLADIMÍR. Kapitoly z dějin volyňských Čechů. [Praha]: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1997. ISBN 80-901878-6-2.

DUFEK, VLADIMÍR. Návrat volyňských Čechů do vlasti v archívních materiálech. [Praha]: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1997. ISBN 80-90-18-78-7-0.

HOFMAN, JIŘÍ. Češi na Volyni. Praha: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1995.

ISBN 80-901878-1-1.

ŠIMEK, VÁCLAV. U nás na Volyni. Sokolov: Okresní úřad; Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1993.

ISBN 80-901534-9-6.

VACULÍK, JAROSLAV. Dějiny volyňských Čechů. [Praha]: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1997. ISBN 80-901-8785-4.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Michal Tošner, Ph.D.

Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce:

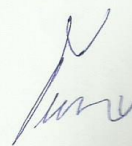
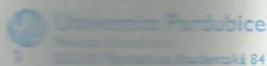
30. dubna 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. března 2015

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

PhDr. Michal Tošner, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. dubna 2014

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze

zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 2015

Barbora Kafková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat všem, kteří mi pomohli se vznikem této práce. Především bych chtěla poděkovat PhDr. Michalu Tošnerovi, PhD. za odborné vedení práce, PhDr. Miloslavě Žákové za cenné rady a inspiraci a JuDr. Antoníně Ponomarenko, která mi velmi pomohla

s výzkumem na Ukrajině. Velké poděkování patří všem, kteří se stali součástí výzkumu, mé rodině a všem blízkým za podporu. Všem patří můj upřímný dík.

Anotace

Bakalářská práce bude pojednávat o situaci volyňských Čechů na Ukrajině v kontextu současné politické krize. Práce bude vycházet z dosavadních výzkumů volyňských Čechů. Studentka provede terénní výzkum, v němž se zaměří na vnímání politické krize na Ukrajině českou menšinou. Zkoumán bude vztah mezi touto krizí, ukrajinským nacionalismem a významem etnických (minoritních) identit. Tématem výzkumu budou mezi skupinové vztahy a konstrukce etnických hranic, popř. etnické napětí a konflikt.

Klíčová slova

volyňští Češi, banderovci, ukrajinský nacionalismus, ukrajinská krize, identita

Title

The situation Volhynia Czechs in the context of the current political crisis in Ukraine.

Annotation

That bachelor thesis is going to discuss the situation of Volyn Czechs in Ukraine in context of the current political crisis. The work is going to build on the existing research in Vohynian Czechs. The student is realizing field research, which focuses on perception of political crisis in Ukraine in the point of view of Czech minority. It is going to investigate relationship between that crisis, Ukrainian nationalism and importance of ethnic minority identities. The research topics are relationship of group and ethnic structure of social limits, ethnic tension and conflict.

Keywords

volhynia Czechs, bandera, ukrainian nationalism, ukrainian crisis, identity

Obsah

1. Úvod.....	9
2. Metodologie.....	10
3. Teoretické ukotvení.....	11
4. Hypotézy.....	12
5. Kdo jsou to volynští Češi.....	12
6. Stručný historický přehled.....	14
6.1. Usazení.....	14
6.2. První světová válka a občanská válka.....	16
6.3. 2.světová válka.....	17
6.4. Černobylská reemigrace.....	19
6.5. Volynští Češi dnes.....	19
7. Repatriace.....	20
8. Banderovci.....	24
8.1. Život za banderovců.....	24
9. Etnicita a nacionalismus.....	26
9.1.Etnicita.....	26
9.2. Identita.....	28
9.3. Nacionalismus.....	29
9.4.Pojem „My“ a „Oni“	31
10. Projevy nacionalismu na Ukrajině.....	32
11. Ukrajinská krize.....	35
11.1. Euromajdan a Antimajdan.....	39
11.2. Krymská krize.....	40
12. Výzkum.....	41
13. Kým se cítí být volynští Češi.....	49
14. Hypotézy-zodpovězení.....	51
15. Závěr.....	52
16. Seznam informátorů.....	54
17. Zdroje.....	55

1. Úvod

Změny a střídání politických režimů ve státech zapříčinily už několikrát v historii posuny obyvatel, jimž nezbylo nic jiného než se zamyslet nad svou životní situací a podle ní se náležitě zachovat a ve většině případů to dopadlo odchodem ze své rodné země a usídlením se v nově nalezeném místě. Jednou takovou migrující skupinou byla i skupina volyňských Čechů. Právě životní situaci volyňských Čechů jsem si vybrala jako téma pro vypracování bakalářské práce.

Název mé bakalářské práce je - Situace volyňských Čechů v kontextu současné politické krize na Ukrajině. Jak už název napovídá, bakalářská práce bude pojednávat o situaci volyňských Čechů na Ukrajině v kontextu současné politické krize. Práce vychází z dosavadních výzkumů volyňských Čechů, z výzkumu, který jsem provedla během sepsování bakalářské práce v místě ukrajinské Volyně, z rozhovorů s volyňskými Čechy a to jak s těmi kteří žijí zde v Čechách, tak i s těmi, kteří zůstali ve volyňské oblasti a dále z literatury, jenž se týká tématu volyňských Čechů.

Bakalářská práce se zabývá otázkami identity a nacionalismu volyňských Čechů.

2. Metodologie

První část bakalářské práce je věnována teoretické části, seznámení se s pojmem volyňští Češi a dalšími klíčovými slovy. Kdo jsou, odkud pocházejí, stručný popis jejich dějin a především, jak jsou na tom s životní situací dnes a to jak z pohledu volyňských Čechů žijících na Ukrajině tak i těch kteří žijí již v České republice.

Ve své práci jsem se zaměřila i na popis terénního výzkumu. Výzkumu, ve kterém popíši vnímání politické krize na Ukrajině českou menšinou. Zkoumala jsem také vztah mezi touto krizí, ukrajinským nacionalismem a významem etnických (minoritních) identit. Tématem výzkumu jsou ale především mezi-skupinové vztahy, popřípadě etnické napětí a s tím spjaté konflikty. Často kladené otázky vznikly také z toho, jak se dívají na historickou roli banderovců a jestli si myslí, že je možné i dnes, aby nějaká nacionální skupina měla takové možnosti jako právě zmínění banderovci a co by to pro ně znamenalo v dnešní době.

Plánovaná délka výzkumu na ukrajinské Volyni byl jeden týden. Během něho jsem navštívila města Dubno, Rovno a menší vesničku jménem Mirohošť. Ta bývala původně rozdělena na dvě části a to českou a ukrajinskou, jak jsem se dozvěděla od své informátorky S., která se v této vesnici narodila a prožila zde i své dětství.

Nezbytnou součástí přípravy byly samozřejmě i schůzky s vedoucím mé práce, se kterým jsme probírali jaké metody používat při sbírání a sepisování práce. Také jsme probrali, na co bych se měla během výzkumu zaměřit a čemu věnovat pozornost při vedení rozhovorů, které byly později samozřejmou součástí při sbírání dat. Nedílnou součástí přípravy na výzkum byly rozhovory s informátorkou A.. Ta se zabývá tematikou volyňských Čechů a za pomoci svých přátel se podílela i na sepisování knížek zabývajících se právě volyňskou tematikou.

Informátorka A. pochází z obce Kupičov, což byla jedna z největších českých obcí na Volyni, avšak po konci druhé světové války téměř všichni obyvatelé této obce se chopili možnosti návratu zpět do Čech. Právě to byl případ i mé informátorky A., které bylo v tomto období třináct let a tak má, jak z války, tak z období za banderovců velmi živé vzpomínky.

Do Čech se přestěhovala až při reemigraci v roce 1946. Informátorka A. je stále v kontaktu s některými volyňskými Čechy, kteří žijí v České republice a zároveň s lidmi, kteří v oblasti Volyně zůstali. Dále mi doporučila potřebnou literaturu k práci a byla ochotná mi zapůjčit

několik knížek, jenž má ve své soukromé sbírce. Také jsem dostala tip na několik rodin z oblasti Volyně, se kterými jsem se mohla později spojit a zkusit se domluvit, zda by bylo možné u nich provést výzkum. Zvláště vděčná jsem jí za paní, která řídí krajanskou společnost Stromovka a zabývá se zachováním české kultury na ukrajinské Volyni.

V průběhu výzkumu jsem zjistila, jaká je jazyková bariéra u různých věkových skupin. Navázala jsem bližší kontakt s několika informátory různých věkových kategorií a porovnávala jejich názory na ukrajinskou krizi. Zjistila jsem také, jak jsou informováni o změnách politických systémů v ČR., popřípadě které události sami berou za podstatné i pro vývoj jejich života (př. komunismus, zda vidí nějakou paralelu s rokem 1938 či 1968 a dnes, atd...) Zjišťovala jsem, i jaký vztah mají k České republice. Zda přemýšlejí o návratu do Čech a co pokládají za domov. Bylo zajímavé zjistit, jak se dívají sami na sebe (zda se považují za Čechy či nikoli). K výzkumu bylo zapotřebí více informátorů a tak jsem se rozhodla pro pomocnou metodu tzv. sněhové koule, kdy jsem získávala postupně kontakty přes již získané informátory.

Další částí výzkumu je reflektování toho, jak na mě samotnou výzkumné místo působilo a jaké zkušenosti jsem získala s navazováním kontaktů. Při nich jsem se obávala značných problémů, které mě mohly při výzkumu provázet, ale naštěstí opak byl pravdou.

3. Teoretické zakotvení

Jak už jsem zmínila, bakalářská práce pojednává o situaci volyňských Čechů na Ukrajině v kontextu současné politické krize. Práce vychází z dosavadních výzkumů volyňských Čechů. Součástí vypracování je uskutečněn terénní výzkum, v němž jsem se zaměřila na vnímání politické krize na Ukrajině českou menšinou.

Při výzkumu jsou uplatněny metody kvalitativního výzkumu, zúčastněného pozorování, polostrukturovaných rozhovorů a metoda orální historie. Orální historie, která by se dala popsat jako obraz lidské minulosti popsaný slovy.¹

Tématem výzkumu jsou mezi - skupinové vztahy a konstrukce etnických hranic, pohled na ukrajinský nacionalismus a jeho vliv, etnické napětí a konflikty s tím spojené. Bakalářská

---

¹ VANĚK Miroslav, MÜCKE Pavel, PELIKÁNOVÁ Hana, *Naslouchat hlasům paměti: Teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7285-089-1. str. 11, Dále jen Vaněk, Mücke a Pelikánová (2007)

práce vychází z knih a publikací zabývajícím se tematikou volyňských Čechů především z pohledu otázek identity, etnicity a nacionalismu.

4. Hypotézy

Jsou volyňští Češi ohroženi jako menšina žijící na Ukrajině v dnešním polickém dění na Ukrajině?

Cítí se volyňští Češi být Čechy?

5. Kdo jsou to volyňští Češi?

Volyňští Češi jsou skupinou krajanů žijící převážně na Ukrajině. Pokud však mluvíme o volyňských Čechách myslíme tím jak ty, kteří žijí stále na Ukrajině, tak i ty kteří žijí zde v Čechách. Někteří z nich totiž už v minulosti využili tzv. reemigrační akce a vrátili se zpět do rodné země. Mezi první myšlenky krajanů vrátit se z Volyně zpět, vznikaly v době vzniku samostatného Česko-slovenského státu, kdy v jednotlivých částech Ruského impéria probíhala občanská válka. Tyto reemigrační vlny probíhají vlastně s postupem času až do dnes.²

Krajané se snaží o udržení kolektivní paměti. Samozřejmě, že najdeme menší odchylky toho, jak například nahlízejí na dodržování českých tradic a povětšinou mladší generace. Ta často mísí jak české tak ty ukrajinské a tak se můžeme setkat s rodinou, která například sice na Velikonocce uplete pomlázku, ale zároveň je schopna o něco déle dodržovat tzv. Paschu³ což je pravoslavná verze Velikonoc.

Na druhou stranu historie je pro volyňské Čechy velmi důležitá. V každé rodině, ve které jsem byla, se nestalo, že by vnuci a vnučky mých informátorů například nebyli seznámeni i třeba jen se stručným přehledem českých dějin či zvyků. Někdy jsem až sama byla překvapená, že občas znají daleko více tradic než většina Čechů žijících v České republice. To, že je pro volyňské Čechy společná historie a společné kolektivní vědomí důležité

---

² VACULÍK, Jaroslav. *Dějiny volyňských Čechů III. (1914-1945)*, 76, str. 22.

³ rozhlas.cz, Historie *Velikonoc sahá do pohanských dob. Aneb od zajička k beránkovi*, Dostupné: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/historie-velikonoc-saha-do-pohanskych-dob-aneb-od-zajicka-k-berankovi--1042920

dokazují například i časopisy jakými jsou: Věrná stráž, či Zpravodaj Čechů z Volyně a jejich přátel. O udržení povědomí historie volyňských Čechů se také usazuje i velkou částí mnoho spolků, které si volyňští Češi udržují. Jedním takovým je již výše zmiňovaná Stromovka, kterou jsem při výzkumu měla to štěstí navštívit. Většinou se jedná o spolky, které jsou udržovány pílí a trpělivostí několika málo dobrovolníků. Je tu ovšem otázka, která se ověří až časem, zda je kolektivní vědomí volyňských Čechů tak silné, že tyto spolky, které dnes řídí především starší generace, jednou povedou jejich potomci, vnuci atd..

- Češi, kteří nebyli spokojeni s životními podmínkami v českých zemích a v 2. pol. 19 st. odešli do carského Ruska, kde jim bylo přislíbeno několik výhod např. – levné půdy, náboženská svoboda, osvobození od daní po dobu 20 let atd..⁴
- Po sovětsko-polské válce byla Volyň rozdělena na západní (Polsko) a východní (Sovětský svaz)část⁵
- Reemigrace – I. a II. po 2. sv. v reemigrace do Československa, II. po výbuchu Černobyli⁶
- Po obsazení Krymu Ruskem velká část projevila zájem o návrat do původní vlasti.

Toto je popis volyňských Čechů, který si můžeme najít snad v každé knížce zabývající se tematikou jejich historie. Kým se cítí být? Jaký mají pohled sami na sebe a co považují a za svůj domov? To jsou otázky, na které jsem se především zaměřovala ve výzkumu, jelikož na takové otázky vám mohou odpovědět jen a pouze volyňští Češi sami.

Informátorka P.:

„Narodila jsem se na Ukrajině českým rodičům. Ačkoliv jsem se na Ukrajině narodila a žila zde celý život, dodnes dodržuji České tradice, vedu zde Českou třídu, kde se snažíme děti (potomci volyňských Čechů) od útlého věku učit českému jazyku, dále vedu spolek, jenž se snaží o to, abychom udrželi povědomí o volyňských Čechích a zároveň tak měli možnost se stýkat s ostatními volyňskými Čechy. Zkrátka nevidím důvod, proč bych se nemohla cítit Češkou“

---

⁴ VACULÍK, Jaroslav. *Dějiny volyňských Čechů I. (1868-1914)*, str.4-16.

⁵ VACULÍK, Jaroslav. *Dějiny volyňských Čechů II. (1914-1945)*, str.27-54.

⁶ ORNST, Jaroslav. *Česká kolonie Malá Zubovščina na Ukrajině*. str.120.

6. Stručná historie Volyňských Čechů

6.1 Usazení

Volyňští Češi v letech 1868 – 1947 tvořili velmi početnou národnostní menšinu v oblasti Volyňské gubernii na západě Ukrajiny. Důvody k přesídlení se z Čech do Volyně byly celkem pochopitelné. Abychom si to trochu přiblížili, představme si, že na počátku 19. století v Rakousko-Uhersku jsou velké sociální problémy, nedostatek půdy, málo peněz na průmyslový rozvoj a s tím spojená nepříznivá možnost sehnat obživu, do toho sem přichází vlna emigrantů, kteří sebou nesou silný germanizační tlak.⁷

Je to doba kdy, člověk neví, zda bude stačit uživit sám sebe natož, když potřebuje uživit celou rodinu. A najednou vám „spadne do klína“ nabídka rovnou od samotného ruského cara, že byste se mohli přestěhovat do Ruské říše. V té době se šířily zvěsti o tom, jak se Rusko těší velké prosperitě a oplývá množstvím zemědělské půdy. Navíc carská vláda, vám začne slibovat spoustu dalších výhod, jako bylo například právo na koupi půdy, právo na národní školství, na vlastní samosprávu, náboženskou svobodu a ještě k tomu přistěhovalci jsou na 20 let osvobozeni od daní a vojenské povinnosti.⁸ Pro mnoho lidí, to byl téměř utopistický sen, který si mohli splnit pouhým kývnutím na důkaz souhlasu. A tak se stalo, že část Čechů začala pomalu odcházet z vlasti a usidlovat se ve Volyňské gubernii na západě Ukrajiny.

Místa, na nichž se začali pomalu usazovat, nebyla vybraná náhodou, právě například tato Volyňská gubernie byla oblast s velmi kvalitní půdou a co víc, také velmi levnou a to díky nepodařenému povstání roku 1863, kdy polští velkostatkáři prodávali levně svou půdu a Češi měli možnost tuto půdu odkoupit.⁹ Vše to zní velmi pohádkově, avšak Rusko nebylo takovou hodnou maminkou, která by chtěla jen pomoci chudým Čechům z nesnáze. Carské Rusko si velmi pečlivě a dopředu rozmyslelo, proč vlastně takovou nabídku Čechům dát. Měli za cíl osídlit území za co možná nejmenší výdaje a pokud možno i efektivně a to s obyvatelstvem, jež je schopno vytvořit ekonomicky prosperující společnost by zvládlo oba zmiňované cíle. A Češi takovými lidmi podle nich byli. A nepříznivá situace, která právě v Rakousko-Uhersku pro mnoho Čechů probíhala, se jim velice trefila do noty. Navíc Češi jako noví přistěhovalci

⁷ VACULÍK, Jaroslav. *Dějiny volyňských Čechů I.*, str.4-16.

⁸ LUDĚK, Jirí. *Příchod a usazování Čechů v oblasti ukrajinské Volyně 1863-1880*, str.11-13.

⁹ VACULÍK, Jaroslav. *Dějiny volyňských Čechů II.* (1868-1914). str.4-5.

byli dobrou volbou i díky tomu, že Rusko se svým jazykem a svou kulturou, chtělo najít takové přistěhovance, kteří by podle nich byli schopni se začlenit bez větších problémů. Jak to i ve své knížce popsala Valášková „*Zájem byl o Čechy jako o kulturní a hospodářsky vyspělý národ, který byl jako národ slovanský blízký ruskému národu a také že český katolicismus byl některými slavjanofily prezentován jako víra ovlivněna husitstvím a tudíž blízká pravoslaví.*“ (Valášková, 1996, str.28)

Počátky jejich usazování nebyly jednoduché, avšak byli to lidé, kteří museli tvrdě pracovat a své nově vybudované tzv. české obce v cizině si museli tvrdě vypracovat sami. Po usazení se na novém území pomalu vybudovali síť obcí například i s českými školami. Jelikož nově příchozí ze začátku nemohli počítat s nějakou velkou pomocí od nových sousedů, přišli vybaveni zručností v řemeslech a v čem se jim opravdu velmi dařilo, bylo hlavně v oblasti hospodaření. Carské vládě se velice líbila tato inovace hospodářství, avšak k jejich zjištění se bohužel nemohli těšit plánované asimilaci. Rozdíly mezi majoritou a menšinou byly obrovské. Obě etnika měla zcela odlišné pohledy na svět. Odlišná mentalita, kulturní zvyky a náboženství byly jedny z hlavních důvodů, proč nemohlo dojít k asimilaci a ani po násilném přestoupení Čechů na pravoslavnou víru a dokonce po zrušení českých škol tomu nebylo jinak.¹⁰

6.2 První světová a občanská válka

Celkem klidný život ve stabilizovaných ekonomických podmínkách minority, která sčítala dohromady kolem třicet tisíc lidí, byl převrácen naruby konfliktem světového rozmachu, jehož boje zasáhly z velké části i území samotné Volyně.¹¹

Občané států Německa a Rakousko-Uherska, tedy občané, kteří byli považováni za občany nepřátelských států, byli prohlášeni za zajatce a byly snahy o jejich vysídlení z Ruska. Také byla omezena jejich práva jednat s majetkem podle jejich uvážení. Rakouští občané jak české, ukrajinské tak i srbské národnosti, kteří žili na Volyni, byli k dispozici gubernskému četnickému velitelství v Žitomiru. Mohli dokonce i zůstat na svých místech, pokud dali čestné slovo na to, že neopustí Rusko. Když I. světová válka vypukla, zastihla na Volyni kolem 30 tisíc Čechů (ruských státních příslušníků), ale také dva tisíce Čechů (rakouských státních příslušníků). Když ruští občané byli povoláni do carské armády, rakouští občané měli jít bojovat za rakousko-uherskou armádu. Ovšem rakouští Češi se báli o své půdy a tvrdě

¹⁰ HOFMAN, Jiří a Marek JAKOUBEK, *Češi na Volyni: základní informace*. 2., str.32.

¹¹ LUDĚK, Jiří. *Příchod a usazování Čechů v oblasti ukrajinské Volyně 1863-1880.*, str.15-16.

vypracované nové životy a začali usilovat o získání ruského občanství. Ovšem to nebylo tak jednoduché, jak by se mohlo na první pohled zdát a byly to kroky, které k získání nového občanství mohly trvat i několik let. Naštěstí po nějaké době dalo ministerstvo vnitřní pokyn gubernským úřadům a volyňští Češi byli ponecháni na pokoji a tak se mohlo stát, že volyňští Češi bojovali jako příslušníci ruské armády v tzv. České družině, která se později stala zárodkem českých legií v Rusku. Ti kdo nebojovali za ruskou armádu, založili roku 1914 tzv. Českou družinu, ta se skládala z dobrovolníků, kteří chtěli bojovat na frontě a to s představou osvobodit české země od sevření Rakousko-Uherska.¹²

Když v březnu roku 1918 vystoupilo Rusko z války, mohlo se zdát na první pohled, že nastal začátek konce utrpení, ale opak byl pravdou. Začínala právě občanská válka mezi jednotlivými národnostmi a politickými skupinami.¹³ A jak to tak u války bývá, dopady jdou především na hlavy obyčejného obyvatelstva.

Po sovětsko-polské válce, která skončila roku 1921 a kdy byl domluven mír mezi Rusy a Poláky byla Volyň rozdělena. Její západní část připadla Polsku, východní část zůstala Ukrajině resp. Sovětskému svazu. Zatímco české vsi na polské straně se postupně obnovovaly a modernizovaly, obyvatelstvo vesnic na Ukrajině se stalo obětí násilnické národnostní politiky sovětské vlády. Bylo omezováno české školství, kultura i náboženství, lidé přicházeli o majetek, byly násilně zakládány kolchozy. Represe se dotýkaly zejména české inteligence, ale nevyhnuly se žádné složce obyvatelstva. Mnoho volyňských Čechů bylo odsouzeno k trestu smrti nebo skončilo v nechvalně proslulých sovětských táborech – gulazích.¹⁴ Roku 1938 byl vydán úplný zákaz vyučování českého jazyka. Od druhé poloviny 30. let nastaly problémy i českým osadníkům na polské straně. V Polsku byla hlásána protičeská propaganda, která vyústila v požadavky polského obyvatelstva na likvidaci českého školství či na odejmutí půdy českým rolníkům.¹⁵

---

¹² VACULÍK, Jaroslav, *Dějiny volyňských Čechů II.*, str.6-24.

¹³ TŮMA, Milan, NOVYSMER.CZ-NEZÁVISLÝ INFORMAČNÍ PORTÁL, Občanská válka v Rusku 1918. [online]. [cit. 2015-03-

16]. Dostupné z: http://www.novysmer.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1340:obanska-valka-v-rusku-1918&catid=39:historie&Itemid=50

¹⁴ VACULÍK, Jaroslav. *Dějiny volyňských Čechů II.*, str. 24-57.

¹⁵ VACULÍK, Jaroslav. *Dějiny volyňských Čechů I.*, str.58-70.

6.3 Druhá světová válka

Sovětský svaz roku 1939 obsadil východ Polska a připojit i západní část zpět k Sovětskému svazu, západní část patřila dříve Ukrajině a Bělorusku a teď byla pod nadvládou nacistického Německa. Těmito kroky došlo i ke spojení západní a východní Volyňe.¹⁶

Roku 1942 byl utvořen 1. československý samostatný polní prapor a roku 1943 pak vznikla 1. československá samostatná brigáda. Tyto jednotky byly tvořeny jak volyňskými muži, kteří bojovali v Ruské armádě, tak ale i těmi, kteří bývali v sovětském zajetí. Život volyňských Čechů, kteří žili ve vesnicích pod německou správou, se nijak zvláště nezměnil. Jednoduše řečeno, pokud zrovna nebyli pod přísnou nadvládou Sovětů, byli zde nacisti nebo dokonce organizace nazývající se Organizace ukrajinským nacionalistů (té se budu dále zabývat v samotné kapitole) ale jen okrajově zde musím podotknout, že zde padly za obět' několik nejen českých rodin.¹⁷

Nacistická nadvláda byla velice krutá, jsou známy akce, při nichž přišlo o život i desítky volyňských Čechů. Doložené jsou i události, kdy byly vyvražděny celé české obce jako např. Český Malín, kde lidé obyvatelé upáleni ve vlastních budovách.¹⁸ Reakcí na tyto zverstva bylo vytvoření tzv. domobrany, která vedla volyňské Čechy ke vstupu do Svobodovy armády.¹⁹ Byla to organizace ilegální nazývající se Blaník a byla vedena především českými učiteli s jedním hlavním cílem a tím bylo připravit menšinu na vstup do Svobodovy armády.²⁰

Roku 1944 v březnu byla přemístěna 1. československá samostatná brigáda přesunuta do Rovna na žádost Ludvíka Svobody. Rovno v té době bylo střediskem volyňských Čechů a zde byl vyhlášen nábor. Konečně nadešel čas pro přihlášení se do brigády. Přihlásilo se na 12 tisíc dobrovolníků a z toho sčítalo asi šest stovek volyňských žen. Z této brigády se časem díky těmto náborům stal První československý armádní sbor, který prošel přes bojové území až do samotné Prahy. Přejít přes hranice a první kroky po Česko-slovenské půdě, tehdy ještě okupované vlasti. Ano je tomu tak, je to slovo vlast, které muselo volyňské Čechy držet tzv. nad vodou, jak jinak si lze vysvětlit to, že většina z těch kteří se pustili do této operace ani na chvíli nezaváhali, ačkoliv věděli, že cesta k cíli nebude jednoduchá. Složitě to měli i z toho

---

¹⁶ VACULÍK, Jaroslav. *Dějiny volyňských Čechů II.*, str.24-57.

¹⁷ tamtéž, str.72-85.

¹⁸ ŽÁKOVÁ, Miloslava; KYTL, Václav ; ZÁPOTOCKÝ, Václav, *Kupičov - Jak nám o něm vyprávěli.* str.48-51.

¹⁹ VACULÍK, Jaroslav. *Dějiny volyňských Čechů II.*, str.72-85.

²⁰ tamtéž, str.74.

důvodu, že většina z nich nechávala za sebou na Ukrajině celé rodiny, které v té době byly pod tlakem silné kolektivizace zemědělství, pronásledování a nikdo z nich nemohl vědět, zda právě je zítra nedeportují do nechvalně známých gulagů.²¹

Naštěstí se tužby a přání vyplnila a v květnu roku 1945 bylo Československo osvobozeno. Češi, kteří byli příslušníky československé armády, zůstali v Žatci a po válce se začalo s hromadnou reemigrací volyňských Čechů zpět do vlasti. Došlo tak k první reemigraci volyňských Čechů-vojáků. V roce 1947 je následovali jejich rodinní příslušníci, starší obyvatelé, děti a jiní Češi, kteří nenarukovali do armádního sboru. Druhá nejmasivnější reemigrace čítala celkem 33 077 lidí.²²

6.4 Černobylská reemigrace

V letech 1991–1993 proběhla třetí reemigrační vlna tzv. černobylských krajanů. Označení černobylská vlna dostala, kvůli tomu, že v roce 1986 došlo ke katastrofě obrovských rozměrů, kdy vybuchla atomová elektrárna v Černobyli.²³ V té době žilo na Ukrajině kolem deseti tisíc krajanů. Avšak při této katastrofické příležitosti zažádali krajané o povolení k návratu. Na tuto reakce pozvalo Československo krajanů k návratu, ale až v roce 1993 využilo této příležitosti a to téměř na 2000 osob. Tato reemigrace se týkala zejména vesnic Malinovka, Komarovka a Malá Zubovščina.²⁴

6.5 Volyňští Češi dnes

V krátkém shrnutí, se zde pokusím popsat, v jaké situaci jsou volyňští Češi dnes. Jelikož se dnešní situaci bude zabývat téměř celá bakalářská práce, není tady potřebné se zde dlouze rozepisovat a pouze se pokusím a krátké resumé, které zařadím do historického kontextu popsaného výše. Především zde půjde o informace, které jsou nám předkládány v médiích a podle nichž si tak tvoříme obrázek o tom, jak si myslíme, že Češi na Ukrajině žijí.

---

²¹ LUDĚK, Jiří, Kolektivní vědomí a identita volyňských Čechů pramenící z česko-ukrajinských vztahů v orálně-historickém výzkumu, Dostupné: <http://antropologie.zcu.cz/kolektivni-vedomi-a-identita-volynskych-cechu-pramenici-z-cesko-ukrajinskych-vztahu-v-oralne-historickem-vyzkumu>

²² tamtéž

²³ UHEREK, Zdeněk, Zuzana KORECKÁ a Tereza POJAROVÁ, *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. str 16.

²⁴ LUDĚK, Jiří, Kolektivní vědomí a identita volyňských Čechů pramenící z česko-ukrajinských vztahů v orálně-historickém výzkumu, Dostupné: <http://antropologie.zcu.cz/kolektivni-vedomi-a-identita-volynskych-cechu-pramenici-z-cesko-ukrajinskych-vztahu-v-oralne-historickem-vyzkumu>

Jak si můžeme přečíst snad ve všech u nás dostupných novinových článcích o Ukrajině v roce 2014, došlo k převratu na Ukrajině a k obsazení Krymu Ruskem.²⁵ Záměrně píše, že toto si můžeme přečíst, především u nás v dostupných článcích, jelikož jak jsem se mohla přesvědčit z výzkumu na Ukrajině, interpretace různých zpravodajských médií popisují a interpretují události tzv. po svém. Avšak zpět událostem z roku 2014. Právě po obsazení Krymu a vzrůstajícím nepokojům na východní Ukrajině, zažádala velká část volyňských Čechů o návrat do vlasti u české vlády. Jednalo se především o občany z Žitomirské oblasti avšak k nim se postupem času a k ohledu na vývoj konfliktu se k Žitomirským přidala téměř většina volyňských Čechů, kteří jsou roztroušeni po rozlehlých částech Ukrajiny.²⁶

7. Repatriace

Dnes 3. března 2015 přijel do Čech, jeden z prvních autobusů s volyňskými Čechy. Byli v něm většinou dospělí a menší část tvořily i děti. „*Vypadali odpočatě a klidně. Se skupinkou, která na ně čekala na nástupišti, se radostně vítali. Na pobyt tady se těší. Chtějí tu žít a pracovat,*“ popisuje redaktor, který byl na místě.²⁷

Jakmile byli připraveni, mohli se vydat na další cestu do hotelu Vltava v Červené nad Vltavou v jižních Čechách, kde budou prozatím ubytováni zhruba na půl roku. Skupina krajanů vyrazila z Čechohradu, který leží asi 200 kilometrů od bojové linie na východě Ukrajiny. Podle dostupných informací vláda uvolnila 66 milionů korun na přesídlení krajanů z celého světa a využít se mají právě zejména pro lidi z Ukrajiny. V plánu má vláda zatím poskytnutí bezplatného ubytování, finanční pomoc až 50 tisíc korun pro dospělé a 20 tisíc pro děti, asistence při stěhování, hledání trvalého bydlení nebo i pomoc při hledání zaměstnání.²⁸

Jak jsem mohla zjistit z výzkumu, většinou mají zájem o přestěhování se do Čech mladší generace a jejich děti. Starší obyvatelé si nedokážou představit, že by měli podstoupit dalekou

---

²⁵ EuroZprávy.cz. *Volyňští Češi jsou zklamání, Praha jim nepomůže.* domaci.eurozpravy.cz, [online]. [2015-02-25]. Dostupné: <http://domaci.eurozpravy.cz/politika/90044-volynsti-cesi-jsou-zklamani-praha-jim-nepomuze/>

²⁶ EuroZprávy.cz. *Volyňští Češi jsou zklamání, Praha jim nepomůže.* domaci.eurozpravy.cz [online]. [cit. 2014-03-25 11:24]. Dostupné: <http://domaci.eurozpravy.cz/politika/90044-volynsti-cesi-jsou-zklamani-praha-jim-nepomuze/>

²⁷ BIBEN, Martin, iDnes, *Do Prahy přijeli první krajané, které vyhání z Ukrajiny válka.* [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vecer-dorazi-do-prahy-prvni-krajane-ktere-vyhani-z-ukrajiny-valka-p9f-domaci.aspx?c=A150303_121022_domaci_jpl

²⁸ BIBEN, Martin, iDnes, *Do Prahy přijeli první krajané, které vyhání z Ukrajiny válka.* [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vecer-dorazi-do-prahy-prvni-krajane-ktere-vyhani-z-ukrajiny-valka-p9f-domaci.aspx?c=A150303_121022_domaci_jpl

cestu bez vidiny toho, jak to s nimi tady půjde dál. Sice sociální zabezpečení není jisté ani na Ukrajině, mají tam však už vybudované zázemí a setkala jsem se i s tím, že většina ze starší generace má problém s rozpomínáním se na český jazyk. Ačkoliv se s nimi dalo plynule hovořit, často se stávalo, že některá slova jim z úst utekla ukrajinštinou nebo si na některé výrazy nemohli vzpomenout. Pro někoho to možná zní jako maličkost, ale většina z mých informátorů se za to styděla a velmi se mi omlouvali. Bylo na nich znát, že když se mnou mluvili česky, chtěli se ukázat v tom nejlepším světle a dokázat, že čeština ač ji nepoužívají každý den, je přeci jen jazyk jejich rodičů a něčím co určuje to, kým jsou. Naopak je tomu u mladší generace ta naopak pilně trénuje češtinu v právě zmíněných spolcích, které například organizují i kroužky češtiny a tak se často stává, že mladí volynští Češi trénují češtinu tak pilně, že jakmile dokončí střední školu, chytají se příležitostí dostat se na Českou univerzitu a studovat v Čechách.

Když jsem se zeptala informátorky P., co si myslí o tom, že většina mladší generace odchází do Čech a odcházeli i před Ukrajinskou krizí odpověděla na to, že se jim ani nediví. V Čechách přeci mají více příležitostí a větší bezpečí než tady na Ukrajině. Sama má vnučku, která byla nedávno v Čechách na výletě zařizovaným Českou vládou a jakmile dokončí střední školu, chystá se na posláni přihlášek na české univerzity.

Když jsem se ptala jí, zda by se také chtěla vrátit do Čech, nebyla si tak svou odpovědí už jistá. Sama sice chce, aby její děti s vnučaty odjeli do Čech, a především to vyplývá z dnešní situace na Ukrajině. Nakonec však odpověděla velmi nejednoznačně a to tak, že do Čech by se sice vrátila ráda, a kdyby byla mladší už by tu prý dávno byla, ale dnes, kdy má práci v právnické firmě se obává toho, že tak dobré místo by zde nesehnala. Podle ní, mladí by dnes neměli mít problém se přizpůsobit českému životu, ale ti starší si příliš zvykli na život vybudovaný na Ukrajině a to ať už mluvíme o bydlení, práci tak sociálních vztazích, které zde budovali po celý život. Když jsem se jí ptala zda, se cítí na Ukrajině jako doma, tedy spíše jsem se ptala na město Dubno, ve kterém žije, odpověděla, že napůl ano ale také cítí, že Čechy jsou pro ni pravým domovem, kde má své kořeny a odkud pochází.

Pokud se vrátíme k přesídlování krajanů z Ukrajiny, dalších 40 krajanů přiletí do Česka vládním speciálem 15. března odpoledne. Zatím české úřady udělily povolení k trvalému pobytu 140 krajanům. Avšak žadatelů o přesun bylo zhruba o 70 více.²⁹

Můžeme tedy vidět, že zájem o přesídlení je stále velký a každým dnem roste. Avšak myslím, že to není nic neočekávatelného. Ve zprávách každý den slyšíme o tom, jak se dohodnuté smlouvy o míru porušují a za chvíli už je na dohled smlouva další, která už konečně má zajistit „klid zbraní a mír“ na určitých místech. Ale z fotek které nám média ukazují, vidíme něco jiného. Vidíme spousty vojáků někdy, aby těch zmateností nebylo málo, jsou někteří dokonce bez označení a tito tzv. vojáci se přesouvají z jednoho místa na druhé. Takže tu vzniká pocit, že ani oni samotní nevědí, co se vlastně bude dít dál.

Bohužel většina volyňských Čechů, kteří se sem dostali a to ať už dříve na vlastní pěst či ti ostatní, kteří čekali na pomoc vlády. Tak všichni tvrdí to samé, podle mých informátorů, znají spoustu případů, především od svých známých a blízkých, že stát s nimi příliš neřeší potřebné věci a téměř s nimi ani nekomunikuje. Vypadá to tak, že organizování přesunu a pobytu krajanů v Česku je velmi chaotické, ač ze zpráv to vypadá tak, že vše je v průběhu a podle představ jedné i druhé strany.

Tak kde je tedy problém. Může za tento zmatek jedna určitá strana?

V novinovém článku redakce iDnes.cz jsem se dočetla že, arcidiecézní charita Praha by krajanům měla pomoci se zajištěním například zdravotní péče, výukou češtiny, školní docházkou dětí i sháněním práce.³⁰ Ale dodává, že lidé se nejdříve musí přizpůsobit a doučit se česky. Dalo by se tedy z toho usuzovat, že se na krajany pohlíží jako na někoho, kdo je přítěží pro stát? Vždyť to jsou přeci naši krajané nebo snad ne? Připomíná mi to jeden rozhovor s informátorkou P., která mi vyprávěla o tom, jak se setkala s jedním českým významným politikem, bylo to při jeho návštěvě vesnice, kde dodnes žije spousta volyňských Čechů, a když měla možnost s ním pohovořit, udivoval se nad její plynulou češtinou, načež mu odvětila:

„Vždyť na tom není nic neobvyklého, že mluvím česky, vždyť já Češka jsem“.

---

²⁹ BIBEN Martin, iDnes.cz, Do Prahy přijeli první krajané, které vyhání z Ukrajiny válka. [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vecer-dorazi-do-prahy-prvni-krajane-ktere-vyhani-z-ukrajiny-valka-p9f-/domaci.aspx?c=A150303_121022_domaci_jpl

³⁰ tamtéž

Ovšem s tímto názorem on nesouhlasit, a tvrdil jí, že pokud se narodila na Ukrajině a má ukrajinské občanství, tak přeci být Češkou nemůže. Z toho rozhovoru jsem se zamyslela nad tím, jak vlastně můžeme posuzovat kdo je a kdo není Čech, nezáleží spíš na tom, jak se dotyčný sám cítí? Ano sice možná vyrostla na Ukrajině, i když českým rodičům, mohlo by se předpokládat, že za rodnou zem bude považovat Ukrajinu, avšak tomu tak není a ona vyrůstala z tradic, které si její rodiče přinesli sebou, a podle nich žila a žije, celý život. A osočovat někoho, že není tím, kým se cítí být, ale přisuzovat mu status někoho kým se zdá být je snad nesmyslné. Pokud však tím někým, může být i třeba jeden z hlavních představitelů české politické scény, pak se není čemu divit, že i Češi žijící v Čechách mohou mít spousty předsudků vůči přistěhovalcům i když o těch přistěhovalcích můžeme říci, že jsou to krajané, kteří se pouze navracejí domů.

Minulý rok v říjnu prosazoval pomoc krajanům na Ukrajině především prezident Miloš Zeman, když předal ministrovi vnitra Milanu Chovancovi seznam volyňských Čechů žijících na Ukrajině), kteří žádají o návrat.³¹ A ačkoliv pochvalné ohlasy na prezidenta jsem od svých informátorů příliš neslyšela, tak v této věci, jsou mu velice vděční. Jako jeden z mála se totiž zasadil o to, aby se věc repatriace začala opravdu řešit. Negativních názory na prezidenta republiky se týkali především jeho proruské orientaci a samozřejmě jeho prezentování republiky pod štítkem přátelských vztahů s Ruskem, což volyňští Češi nemohou pochopit. Většina informátorů zastává názor, že mnoho západních zemí si nedokáže představit, jaké hrozby Rusko opravdu představuje, a tím škodí sami sobě.

Ze zpráv se také často setkáváme se spekulacemi o tom, že krajané, kteří by se rádi vrátili zpět, nemají strach pouze z postupujícího konfliktu, ale i ze strachu z radikálně nacionalistických skupin a žádají tak o humanitární pomoc. Ovšem z rozhovorů s mými informátory (volyňskými Čechy) na Ukrajině jsem se dozvěděla, že o navrácení do rodné země žádali některé rodiny ještě dříve, než začala ukrajinská krize. Bohužel procesy byly stále jen v polovině a tak se stalo, že některé rodiny čekaly až několik let a vlastně až konflikt na Ukrajině uspíšil tyto akce. Když jsem se pak ptala, jak nahlízejí na spekulace, které se u nás šířily v médiích, že zájem o návrat nemají a že jsou na Ukrajině spokojeni. Všichni z mých volyňských informátorů se shodli na tom, že na Ukrajině rozhodně se životem nespojení nebyli. Ale přeci jen se stále cítí jako Češi žijící na Ukrajině a nikoliv jako občané Ukrajiny i

---

³¹ EuroZprávy.cz. Volyňští Češi jsou zklamaní, Praha jim nepomůže. *domaci.eurozpravy.cz* [online]. 2014-03-25 11:24, 2014-03-25. Dostupné: <http://domaci.eurozpravy.cz/politika/90044-volynsti-cesi-jsou-zklamani-praha-jim-nepomuze/>

když s ukrajinskou národností. I když všichni jsou podle papíru ukrajinské národnosti, jelikož není povoleno mít dvě občanství. Nikdy se však jako Češi nepřestali cítit a vždy věděli, že se jednou budou chtít vrátit zpět. A tak když byla na Ukrajině pořádána sešlost, aby se zjistilo, v jaké životní situaci jsou volyňští Češi a zda se cítí být ohroženi situací na Ukrajině, tak jsme z obrazů v televizi mohli vidět na první pohled spokojené občany, kteří delegaci přivítali chlebem se solí, kde ženy stály v řadě oblečeny v českých krojích. Na přivítanou tak samozřejmě nesměly chybět ani české písně a uvítání delegace v českém jazyce. Proč tedy hned na rovinu nechtěli říci, že se necítí na Ukrajině bezpečně a chtějí zpět domů, když měli možnost mluvit osobně s lidmi z vlády české republiky?

Většina z nich prý měla strach, aby věci zase moc neuspěchali a Češi si nezačali myslet, že chtějí z Ukrajiny kvůli Ukrajincům samotným, se kterými jak jsem se mohla dozvědět z výzkumu, mají velmi dobré a přátelské vztahy. Také často hovořili, že vše proběhlo tak rychle a v takovém zmatku, že zkrátka ani nestihli vyslovit své obavy z života na Ukrajině. To že se bojí války, to je na denním pořádku. Zkrátka si prý mysleli, že vláda je obeznámena s hrozbami ze strany Ruska a repatriaci uspíší, ale místo toho v České republice začaly vznikat, právě domněnky o tom, jestli tedy volyňští Češi o návrat stojí. Další hrozbou kromě té ze strany Ruska se v západních médiích také spekuluje o hrozbě nacionalistických skupin.

O tom, jak je to s nacionalistickými skupinami na Ukrajině, jaké hrozby z nich cítí sami krajané a jakou roli v tom všem hraje jedna z hlavních nacionalistických skupin tzv. banderovci to vše je součástí mého výzkumu a k tomu se vrátím v průběhu mé práce. Abych mohla popsat vztahy mezi Ukrajinci, volyňskými Čechy a tzv. banderovci musím nejdříve vysvětlit pojem banderovců.

8. Banderovci

Když se vysloví pojem banderovci, bohužel jen u málo lidí jsem se sešla s ohlasem, že vlastně ví, o čem je řeč. U nás se slova jako Bandera či banderovci, sice sem tam ukážou v povědomí několika málo lidí, kteří si tato slova většinou spojují s nacionalistickou skupinou, která kdysi tzv. řádila na Ukrajině. Občas se dnes v novinách zmiňují tyto pojmy s ohledem na situaci na Ukrajině. Avšak většina lidí, to buď přejde bez povšimnutí, nebo si to jen matně spojují s červeno-černou vlajkou, která se občas ukázala vedle té ukrajinské v novinách a třeba byla viděna i při událostech na Majdanu.

8.1 Život za banderovců

Dalo by se říct, že oslavy na samostatnou Ukrajinu skoro upadaly a pomalu zbývaly lidem jen vzpomínky. Už byl téměř pryč čas, kdy hrdě modro-žluté prapory vlály. Češi v historii prý přáli Ukrajincům vlastní stát. Ačkoliv podle mé informátorky, většina z Čechů žijících na Ukrajině si myslela, že na uspořádání a řízení státu Ukrajinci nebyli dostatečně připraveni a možná to byl hlavní důvod proč o možnost na svobodnou Ukrajinu, tak rychle přišli. I když Češi přáli Ukrajincům, aby měli svůj stát, nemohli se smířit s tím, že si na to Ukrajinci vybrali ne příliš dobrého spojence. A když viděli, jak vlají vedle sebe prapory modro-žluté a hned vedle nich ty s „Hakenkreuzem“ začínali mít obavy, kam to může vést. Pokud Češi nebyli spokojeni s takovými to vztahy, je třeba zmínit Němce, kteří s vyhlášením takové samostatnosti velice otáleli a často zde byly i případy, kdy došlo k zatýkání těch nejhorlivějších národovců.³²

Vztahy mezi Ukrajinci a Němci se ovšem během druhé poloviny druhé světové války začaly vyostřovat. Zdálo se, že Ukrajinci už nebyli tak pilní jako v letech 1941-1942, kdy např. ukrajinská policie sbírala ošacení a další velmi potřebné věci pro německou armádu. V zimě 1942-1943 ale stále neúnavně pracovala politická „Orhanizacija Ukrajinskych Nacionalistiv“ (OUN - Organizace ukrajinských nacionalistů). Ovšem o Velikonocích v roce 1943 odešla ve své zbroji od německé služby a šla do lesů, kde se stala základem pro Ukrajinské povstalecké armády UPA. A zde se začalo rozšiřovat heslo „Ukrajina jen pro Ukrajince“. Tím byl zahájen boj vůči ostatní národnostem. Označení banderovci, jež je velmi často propírané označení i v dnešním světě, vzniklo odvozením od hlavního vůdce Stepana Bandery.³³

Začátek postupného vyvražďování rodin a vyhlazování někdy i celých vesnic právě započalo. Především se ze začátku zajímali o Židy a Poláky, ale i pro Čechy se zde utvořil nový problém.³⁴ Mohli snad tušit, jak se celá situace bude vyvíjet? Zda si jich Ukrajinci nebudou všimnat nebo zda budou jen utvrzovat to, čím začali a to pod heslem, který jak říkala má informátorka A. rádi prohlašovali:

„Ukrajina musí být čistá jako sklenka vody“?

A pokud se mezi Čechy nacházeli nedůvěřivci, nebyli daleko od pravdy. Ukrajinci brzy začali tvrdit, že Češi jim vzali půdu. Na to se ovšem začaly objevovat plakáty, které předčily

---

³² Žáková, Miloslava - Kytl, Václav - Zápotocký, Václav, *Kupičov - Jak nám o něm vyprávěli*. str.54.

³³ tamtéž, str.55.

³⁴ tamtéž

všechny obavy o to plakáty, jež šířily vyhlášení války celému světu. Ukrajinci v tom nespatovali beznaděj a nečekali na hrůzy, které teprve měly přijít, naopak to v nich vyvolávalo nadšení. Velká většina z nich věřila, že Ukrajina bude skutečně samostatná a že si ji budou moci vybojovat sami. Ke spolupráci se snažili přemluvit i Čechy. Češi však byli velmi opatrní a tolik nevěřili.³⁵ Snažili se žít v opatrnosti a spíše se do ničeho nevměšovat, jak mi řekla má informátorka A.:

„Chtěli jsme, aby nás nechali žít a my se do ničeho míchat nechtěli“.

Slibů totiž v té době bylo mnoho, a jak mohli věřit i samotným Ukrajincům, když většina z nich si už mohla představovat svůj lepší život na místě volyňských Čechů?

9. Etnicita a nacionalismus

„My“ a „oni“ slova či pojmy se kterými se setkáváme dnes a denně. Asi každý člověk má potřebu se něčím vymezovat a být něčím tzv. svůj, ale i přes pocit toho, že každý chceme být takovými originály, nemůžeme v sobě popřít to něco malého v nás. To něco je pocit tzv. pocit sounáležitosti si určitými pro nás podobnými lidmi, kteří mají podle nás podobný pohled na svět a očekávají od života velmi podobné věci.

Téměř každý na zemi, chce mít pocit, že někam patří a mít tak svůj pomyslný domov, který nemusí být tvořen však jen hmotnými věcmi ale i těmi duševními. Chceme mít zkrátka pocit, že někam patříme a lidé kteří toto zázemí tvoří, jsou zde proto, že to cítí stejně. Samozřejmě nemůžeme mluvit o tom, že tyto vzniklé skupiny jsou uzavřené a izolované, ba naopak. Jak například popisuje Gregory Bateson v knize T. H. Eriksena *„Představa etnické skupiny v totální izolaci je stejně absurdní jako možnost zatleskat jednou rukou“* (Bateson in ERIKSEN, Etnicita a nacionalismus, 2012, str. 33.)

Můžeme snad tvrdit, že pokud se snažím, být v jedné skupině už mám zavřená vrátka do druhé? Jedná se zde o otázku vlastní identifikace a dalo by se tvrdit, že identifikací na světě je nepřeberné množství.

Identita k jednotlivým skupinám totiž nemusí být jedinou identifikací, kterou člověk prochází, nebo spíše můžeme říct, kterou žije. Identita k jednotlivým skupinám sice může být silnější

---

³⁵ tamtéž

nebo naopak slabší avšak, myslím, že je na každém jedinci, jak se s danou identitou ztotožní a zároveň v té samé se může identifikovat s několika skupinami najednou.

9.1. Etnicita

Pokud se zaměříme na etnicitu z antropologického pohledu zkoumání, všímáme si vztahů mezi skupinami. Tyto skupiny sdílejí představy o společném původu a pokrevním poutu.³⁶ Jako například T. H. Eriksen který popisuje etnicitu jako „*aspekt sociálních vztahů mezi osobami, které se pokládají za odlišné od členů ostatních skupin, jejichž existenci si uvědomují a s nimiž přicházejí do kontaktu.*“ (Eriksen, 1996, str.37)

Na etnicitu tedy pohlížíme jako na něco, co lidi nějakým způsobem od sebe navzájem odlišuje. Tyto odlišnosti vymezujeme pomocí tzv. hranic a podle nich přicházíme k rozdělování na „My“ a „Oni“. Jako například F. Barth, který se zaměřuje na odlišnosti, které aktéři sami označují a vnímají jako významné. Sdílení stejných představ a přesvědčení pomáhá jedincům s identifikací do jednotlivých skupin, a tím se vymezují vůči těm druhým.³⁷

Jak už jsem pospala výše, etnicita nemá jednoznačnou definici. A můžeme na ní nahlížet hned několika různými způsoby. Vždy se však bude jednat o hledání odlišností, vymezování se vůči někomu a následné stmelování a hledání naopak znaků společných.

Zde je dobré poukázat na to, co vlastně volyňské Čechy drží tak semknuté pospolu a tím je jejich vlastní společná historie. Většinou jsou to oni sami, kteří se zasazují o to, aby každý měsíc vycházely noviny, které se většinou skládají z připomenutí nějaké významné historické události a další částí, kde si navzájem do novin zasílají články o tom, co je v které vesnici či městě kde žijí nového, samozřejmě většinou jde o články, které se zabývají tím, v jakém chodu jsou jejich spolky a organizace na podporu volyňských Čechů. Často jsem se při výzkumu setkala hned i s několika knihami přičemž o některých by se dalo hovořit spíše jako o kronikách, kde si většinou skupinky autorů shánějí podrobnosti o jednotlivých obcích, kde se volyňští Češi zdržovali nebo zde žijí dodnes. Jako tomu bylo i například u mé první informátorky A., která se rozhodla se svými přáteli sepsat historii vesnice, ve které všichni vyrůstali. V knihách jde především o přepsání kolektivní paměti, kterou v sobě lidé uchovávali a tím, že poskytli své vzpomínky někomu dalšímu, tak dávali najevo, že nechtějí, aby se na ně zapomnělo, jen kvůli tomu, že se odstěhovali z rodné vlasti. Volyňští Češi se

---

³⁶ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy.*, str.98-106.

³⁷ BARTH, Frederic, *Ethnic groups and boundaries: the social organization of culture difference.*, str.15.

velice pečlivě starají o to, aby jejich vlastní historie žila dál a přenášela se tak z jednoho potomka na druhého.

Právě zde zmíněné udržování povědomí o vlastní historii je i jeden z hlavních znaků etnicity volyňských Čechů. Další znaky etnicity můžeme najít například ve společném jazyce, v uznávání kulturních hodnot, ačkoliv žijí po většinu svého života na území s odlišnými kulturními zvyky a tradicemi. A další pro ně velmi důležitý aspekt, který je drží stále pospolu je jejich vlastní identifikace. Oni sice přišli na jiné území, začít žít tzv. on nuly ale nikdy na Ukrajinu nepřijeli změnit sami sebe nebo se přeučit zvykům a postojům jiné země a tím se tzv. asimilovat. Když mluvíme o volyňských Češích, musíme podotknout, že toto etnikum neztratilo svůj pocit národního povědomí, který si velmi silně udržují v sobě. Přetrvá u nich vztah ke své rodné zemi nebo u některých spíše vlasti jejich předků, kterou nepřestali považovat za jedinou vlast.

9.2. Identita

Pokud se zde bavíme o pojmech jako je etnicita a identita, neměli bychom rozhodně zapomenout na pojem identity. Identita je pojem, jenž nemá žádnou obecnou definici. Ve zkratce by se dalo říci, že je to něco čím se cítíme být a jak se deklaruujeme.³⁸(Nejdůležitější aspektem zde by samozřejmě mělo být, to kam se řadím já sám a ne to kam mě řadí ostatní, bohužel dnes platí spíše to druhé, málo lidí si dnes samo může říct, kým se cítí být, aniž by ho nakonec ostatní stejně nezařadili podle svých měřítek). Když tedy mluvíme o identifikaci či identitě, vždy v antropologii míníme identifikaci sociální, jak popisuje T. H. Eriksen ve své knize *Antropologie multikulturních společností*, kde mimochodem zmiňuje i to, že sociální identifikace má co dočinění s tím, že člověk, by se měl řadit do takové skupiny, se kterou se on sám identifikuje.³⁹

Zde jen zmíním krásný příklad toho, jak odlišně se díváme na identitu. Když má informátorka P. se setkala s českým politikem, který jí do očí tvrdil, že je Ukrajinkou a nikoli Češkou, ačkoliv se ho snažila přesvědčit, že nevidí důvod, proč by se jako Češka nemohla cítit ba se za Češku hrdě hlásit. Slovo hrdě dodávám, především proto, že označení Čech či Češka ne všichni nosí s takovou úctou jako většina mých informátorů, na kterých bylo vidět, že se i tak trochu chlubí a pyšní, tím, že se mohou nazývat Čechy.

---

³⁸ ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Str.129-134.

³⁹ ERIKSEN, Thomas Hylland a Marek JAKOUBEK, *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*,str.65.

O volyňských Čechách jsem se z vyprávění svých informátorů dozvěděla, že se identifikovali jako velmi dobří zemědělci a ne že by se přímo povyšovali nad ukrajinským majoritním obyvatelstvem, ale v mnoha uvedených případech tomu bylo tak, že menšina Čechů žijících na Ukrajině měla daleko lepší životní podmínky, než kde jaký soused patřící do majoritního obyvatelstva.

Například jak vyprávěla informátorka A., která své vzpomínky zároveň popsala v knize vzpomínek na Kupičov :

„Potíže byly ze začátku hlavně s bydlením. První osadníci bydleli ve společných barácích, tzv. zámeckých ratejnách, až po šesti rodinách v jednom. Život Čechům znepríjemňovala i divoká zvěř z okolních lesů, která jim znepríjemňovala život, páchala škody a to i mezi dobytkem, jehož chov byl pro obživu velmi důležitý. Tehdy ještě nebyly postavené chlévy. Vypráví se, že vlci se nebáli ani za bílého dne přijít si pro kořist až na dvůr. Přes všechny tyto potíže i přes nepříznivé počasí, které se na Ukrajině často ani nedalo porovnat s počasím, na které byli naši krajané zvyklí, se nakonec změny za pomoci pracovitých českých rukou, začaly pomalu projevovat.“⁴⁰

Avšak dlouho to netrvalo a místní obyvatelé začali na Čechy pohlížet jinak a měnit svůj názor na ně. Už to pro ně nebyli jen pouhými „prostáčky“, kteří přišli o svou rodnou krajinu. Zpočátku tomu opravdu bylo tak, že k Čechům měli velice vřelý vztah a litovali je, že museli opustit rodnou zemi. Když ale Češi začali zavádět ty novoty a když jejich práce začala přinášet ovoce, nastoupila závist, a někdy dokonce nenávisť.⁴¹ Avšak nikdy se podle mých informátorů nestalo, že tyto změny v pohledu na ně, či časté střídání politických režimů na Volyni by způsobilo i změnu pohledu na identitu volyňských Čechů na sebe samotné

9.3. Nacionalismus

Každé společenství, vyzdvihuje kulturní spřízněnost tzv. svých lidí a tím tak staví pomyslné hranice a ti ostatní jsou tak hozeni za pomyslnou zeď.⁴² Pokud bychom to chtěli přirovnat k dnešnímu světu, jde o tzv. opak multikulturalismu.⁴³ Nacionalisté věří, jak popisuje ve své

---

⁴⁰ Žáková, Miloslava - Kytl, Václav - Zápotocký, Václav, *Kupičov - Jak nám o něm vyprávěli*, str.10-13.

⁴¹ tamtéž, str.14-21.

⁴² ERIKSEN, Thomas Hylland a Marek JAKOUBEK. *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*, str.21.

⁴³ Multikulturalismus lze chápat jako myšlenkový směr či ideologii zabývající se multikulturní společností, tedy společností, která je tvořena soužitím mnoha kultur. - Multikulturalismus. In: Wikipedia: the free encyclopedia[online]. San Francisco (CA):Wikimedia Foundation, 2001-2012, 11. 4. 2012 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z WWW <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Multikulturalismus>>

knížce Ernest Gellner, že politické hranice se mají překrývat s hranicemi kulturními na rozdíl od skupin velké části etnických skupin, které si stojí za svým a hájí především uznání kulturních práv a nad vládou nad státem ani neuvažují. Na druhou stranu pokud např. politici či vůdci určité skupiny se snaží přejít k vládě nad státem, může se stát, že podle E. Gellnera se z etnické skupiny stane skupina nacionalistického hnutí.⁴⁴

S projevy hrdosti k rodné vlasti jsem se setkala na Ukrajině hned v několika rovinách. Na jedné straně jsem měla možnost hovořit s volyňskými Čechy, kteří se snaží předvést svou mluvu v češtině, za kterou by byl vděčný kde jaký obyvatel žijící v České republice. Na stranu druhou jsem se zde setkala také s mnoha ukrajinskými obyvateli, kteří jsou zase hrdí na svou vlast. Jedna z mých informátorů paní S. vyslovila větu, která poukazuje na to jak pojmy jako jsou hrdost a vlastenčení, může být na jednotlivých místech rozdílná a rozdílné jsou samozřejmě i postoje k nim.

Informátorka S:

„Ukrajinci jsou hrdý národ, který se snaží o udržení nezávislosti každý den. Oproti tomu Češi na svou vlast hrdí nejsou a přitom jí mají jistou.“

K této větě bych ještě chtěla podotknout, že do označení Čechy nezahrnuje ty volyňské či z Banátu, jelikož o jejich hrdosti k vlasti není pochyb. Dalo by se říci, že je dost zvláštní a na jednu stranu to vypadá tak, že krajané žijící na cizím území, si své vlasti váží daleko více, než lidé žijící v rodné zemi.

Podle Benedicta Andersona se nacionalismus nevymezil v souvislosti s politickými ideologiemi, ale je mnohem více spřízněn s náboženskou představivostí. Například když hovoříme o dnešním moderním projevu nacionalismu, kterým je uctívání hrobů neznámých vojáků a památníků padlých. Nemluvíme však jen o uctívání památky jednotlivců, kteří tohoto pro ně hrdinu znali osobně. Ale jde o uctívání národa prostřednictvím mrtvých, na které ale není pohlíženo jako na konkrétní osobnosti. Podstatné je pouze to, že patřili k určitému národu. To nic nemění na tom, že ani pokud je předmětem oslavování „hrob“ nebo památník, o kterém je každému známo, že v něm neleží žádné lidské ostatky. Schopnost oslavovat národ tímto způsobem, rozhodně není nijak dotčen. Paradoxem ale může být, kdyby se zjistilo, že někým takto oslavovaný památník, by mohl být památníkem třeba muže, který je jiné národnosti než si všichni doposud mysleli. Těžko pak soudit, jestli do teď opěvovaný hrdina,

---

⁴⁴ GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. str. 67.

by stále byl hrdinou.⁴⁵ O tomto zamyšlení, se zde zmiňuji, především proto, že při návštěvě Stromovky, jsem mohla vidět spoustu fotek, které informátorka zařadila do muzea Stromovky a na nichž byla právě spousta takovýchto náhrobků. Jedná se o náhrobky, především vojínů, kteří patřili do česko-slovenských legií a kteří jak nám řekla, informátorka P. padli pro svou vlast. U těchto památníků a náhrobků, se každý rokem stýká velká část volyňských Čechů, aby si připomněli tyto hrdiny. Překvapilo mě, že setkání se účastní opravdu velká část volyňských Čechů a to nejen z Ukrajiny ale přijíždějí i z Čech a jak starší generace, tak i ty mladší, kteří jedou většinou jako členové nějakého kroužku. Především se jedná o kroužky pěvecké a na takových to akcích jedou zaspívat písně české a tím si tak každé setkání připomínají, kým jsou nebo kým se cítí být. Tyto akce jak jsem už psala, jsou velmi časté a jsou známé i svou velkou účastí, místa kde se volyňští Češi takto setkávají, aby oslavili své hrdiny, jsou jak na Ukrajině tak se nacházejí i v Čechách. Když jsem se ptala svých informátorů, jak to vypadalo s oslavami letos, setkala jsem se stejnými odpověďmi. Letos byla účast velmi podprůměrná a důvod vidí v ukrajinské krizi. Spousta v Čechách žijících volyňských Čechů se bojí jet na Ukrajinu, když slyší ze zpráv, jak to vypadá na východě Ukrajiny, především tedy v Luhanské a Doňecké oblasti a tak raději se zdrží oslav na Ukrajině. Z Ukrajiny by prý moc rádi jeli do Čech, avšak minulý rok v říjnu se stala věc, kterou nepochopila ani jedna strana. Na akci pořádanou v Čechách jela skupinka volyňských Čechů, ale bohužel se nedostali přes hranice. Zkrátka jim na hranicích řekli, že je závada s autobusem a musejí se vrátit zpět. Velká část z nich však tomuto faktu nemohla uvěřit a spíše to přisuzují tomu, že se na hranicích báli, aby volyňští Češi nejeli do Čech natrvalo. V té době se už často hovořilo a dokonce se řešila možná repatriace, avšak vše bylo teprve na začátku.

9.4. „My“ a „oni“

Kdo jsme, kým jsme a kým se cítíme být? Toto a mnoho dalších otázek ohledně našich identit na nás číhá na každém našem kroku. Bohužel my jako lidé dáváme dalším lidem kolem sebe různé nálepky a označení. Možná je to proto, že si myslíme, že takto budeme mít svět kolem sebe zmapovaný a přesně budeme vědět, kde kdo žije, na koho si dávat pozor a s kým se naopak přátelit nebo možná i proto, abychom věděli a utřídili si svůj vlastní názor či postoj vůči ostatním. A buď se mohli na ostatní povyšovat anebo se pomalu stahovat a ustupovat podle nás silnějším a mocnějším. Zde vyvstávají a řeší se otázky o nás jako lidech samotných

---

⁴⁵ ŠETKOVÁ, Aneta, *Inflow.cz, Imaginární společenství Benedicta Andersona*. [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné: <http://www.inflow.cz/imaginarni-spolecenstvi-benedicta-andersona>

tak i lidech patřících do různých skupin. Někdy si člověk své skupiny vybírá sám podle svého přesvědčení a někdy jsou mu naopak tyto nálepky k určité skupině přilepeny okolím. Občas mi přijde, že se tu řeší věci sice o nás, ale bez nás.

To kým jsme, jaká je naše identita a jak bychom se měli cítit a podle jakých forem se chovat. Názory na to jak bychom se měli cítit nebo spíše jako kdo, jsou odlišné. Někteří lidé si občas myslí, že pokud se někdo narodil v jedné zemi, musí se cítit jako všichni členové tohoto státu stejně a hlásit se ke stejnému národnímu cítění. Ačkoli se dotyčný třeba odstěhoval hned po narození do jiné, stále by se měl cítit tím, kým se narodil. V praxi to ovšem není tak jednoduché. Člověk se může rozhodnout, k jakému náboženství se přidá a jakým ideologiím bude věřit, i to jaký jazykem bude používat, ale měl by člověk měnit sám sebe jen z nátlaku společnosti? Důležitou roli v tom samozřejmě hraje výchova, a ačkoliv výchova, je nedílnou součástí při tvorbě toho, kým jednou budeme, rozhodně bychom neměli opomíjet volbu výběru přenechanou danému jedinci.

10. Projevy nacionalismu na Ukrajině

První věc, které jsem si mohla všimnout, když jsem přijela do města Dubno, byly vlajky na náměstí. Mezi modro-žlutou vlajkou, vlajkou Evropské unie se tyčila i vlajka černo-červená, tedy vlajka banderovců. Když jsem se na to pak ptala jedné mé informátorky S., tak se jen usmála a odpověděla.

Informátorka S.: „Proč bychom neměli mít na náměstí naši vlajku? Vždyť to jsme my. My jsme přeci banderovci.“

Nemohla jsem pochopit, jak tato na pohled velmi milá žena, která mi po celou dobu dělala jak průvodce, tak i překladatelku, může říct něco takového. Přeci u nás, jsou banderovci interpretováni jako lidé, kteří v minulosti páchali zlo na nevinných občanech, oni byli ti, kteří hlásali „Ukrajina pro Ukrajince“ a pak tato žena, dlouholetá přítelkyně mé druhé informátorky P. (volyňské Češky) o sobě hrdě prohlašuje, že je banderovec.

Byl to pro mě šok, před příjezdem na Ukrajinu, jsem si banderovce představovala přesně tak, jak nám je ukazují v novinách. Jako radikální občany Ukrajiny, kteří se snaží na Ukrajině zavést pořádek, tím že vyženou všechny tzv. ne-ukrajinské obyvatele. A pak se setkávám s tím, že snad téměř každý obyvatel Ukrajiny, se kterými jsem měla možnost se setkat, tvrdí

to samé: „My jsme banderovci“. Ze začátku výzkumu jsem to nedokázala pochopit, ale obrázky které jsem mohla vidět několikrát za den z okna, kdy se skupinka mladíků proháněla po ulicích s jak vlajkou modro-žlutou, tak i s tou červeno-černou, jsem si po čase zvykla a z počátečního šoku, jsem se spíše začala zajímat o to, jak to vnímají obyvatelé města a především jak to působí na část obyvatel tvořenou volyňskými Čechy.

Vždy se jednalo, jen o pochod několika lidí s vlajkami, ale dál nenásledovali nic, všichni z procházejících se vrátili domů a to byl konec. Nepokřikovali žádná hesla, nestalo se ani, že bychom šli například na náměstí a oni začali s nějakým projevem. Zkrátka jen dávali najevo, kým jsou a že se jen tak Rusku nevzdají.

Jak říkala informátorka S.: „Rusko je silné, ale my se jen tak nevzdáme.“

Sama informátorka S. sice říkala, že se obává toho, že Rusko je nikdy nenechá žít samostatným životem, ale to rozhodně není důvod se podvolovat Rusku a nedělat věci, které ukazují na to, kým jsou.

Avšak když jsem se obrátila zpět, ke své informátorce P., nebyla stejného názoru na banderovce, jako informátorka S., sice prý chápe, že Ukrajinci chtějí vlastní, samostatnou Ukrajinu a budou se ji snažit uchránit před všemi možnými hrozbami, ale prý nedokáže pochopit, proč zrovna banderovci jsou jejich vzory. Popřela jakékoliv spekulace o tom, jaké máme ze zpráv, že by po městě pobíhali banderovci, kteří by představovali hrozbu pro ně jako pro menšinu žijící zde. Aspoň v této době se nesečkala s tím, že by na ní nahlížel někdo z místních jinak než na ostatní obyvatele města. Spíš si myslí, že někdy je na ní nahlíženo jinak, když jede právě tzv. domů do Čech a to jak v případě její tety, kterou jsem už zmiňovala výše, která ji označila za Ukrajinu nebo výše zmíněného politika, který ji tvrdil to samé, tak i prý z ohlasů na různých internetových stránkách, kde se často setkává s články, které předkládají volyňským Čechům, že se do Čech chtějí vrátit jen za vidinou lepšího sociálního statusu. Což samozřejmě z pohledu volyňských Čechů není pravda. Naopak se bojí toho, jak by se v Čechách užívali, když na Ukrajině mají sice většinou málo placenou práci, ale aspoň mají práci jistou. Tím mi vlastně říkala, že strach ze strany Ukrajinců či banderovců necítí, tak jak je nám interpretován v médiích. A rozhodně se v dnešní době nikdy nesečkala, že by na ní lidé v jejím okolí nahlíželi jinak než, jako na paní ze sousedství, ale spíše s problémy identity se setkává paradoxně v zemi, které říká domov.

Když bych mohla čekat nějaké reakce ohledně identity a nařčením, kdo kam patří, zkrátka bych čekala spíše reakci ze strany banderovců, kteří svou minulostí k tomu svádějí. Ale jak mi tvrdili všichni z dotazovaných informátorů ze stran volyňských Čechů, oni dnešní „banderovci“ nechtějí Ukrajinu tzv. čistou, ale jen samostatnou bez hrozeb Ruské strany. Ale může to být velmi těžké pro pochopení, člověka ze západu, který si zkrátka banderovce i dnes spojuje s nacionalistickou skupinou, která má za sebou velmi krutou historii.

Bylo to pro mě těžké představit si, že banderovci nejsou nějaká skupinka skrývající se před světem. Samozřejmě při plánování mého výzkumu, jsem chtěla zavést řeč na téma banderovci, ale čekala, jsem spíše samé záporné odpovědi, podobně jak tomu bylo u mé informátorky A. která vyprávěla, o tom jakých zvěrstev byli schopni v minulosti. A pokud jsem si myslela, že bych se s nimi setkala, rozhodně v mých představách nevystupovali banderovci, jako lidé, které jsem potkala zde. Jedním takovým byl i můj další informátor. Učitel na základní škole v Mirohošti, který vede také ze své iniciativy muzeum, odkrývající historii této bývalé napůl české a napůl ukrajinské vesnice. Pilně jsem poslouchala jeho výklad za pomoci překladatelky, tedy informátorky S., která jako bývala učitelka češtiny, byla úžasným průvodcem i překladatelem v jednom.

Když učitel ve svém výkladu historie vesnice Mirohošť zavedl řeč i na známou odbojovou skupinu Blaník, která vznikla po tom, co nacisté vypálili a zmasakrovali českou vesnici Malín, jejímž hlavním cílem bylo sjednocení volyňských Čechů a také měla sloužit jako příprava do vstupu volyňských Čechů do jednotek československé zahraniční armády. Bylo zvláštní, že o této skupině mluví v mnoha ohledech hlavně s úctou. Když jsme zavedli řeč, na banderovce, rozesmál se a přivedl skupinku malých školáků a řekl, ať se podívám, co vidím.

„Tohle jsou moji malí banderovci, všichni do jednoho“. Hrdě tak ukázal na skupinku malých dětí.“

Tvrdil to samé jako ostatní mí ukrajinští informátoři. My nechceme Ukrajinu jen pro Ukrajince, samozřejmě, že v minulosti, se děly zvěrstva pod štítkem této skupiny, avšak kdo by mohl říci, že během druhé světové války a i po ní, se nekonaly i jinde? Sice se to nedá porovnávat s následky, ale vzpomeňme si například na odsun německého obyvatelstva z pohraničí po skončení války, asi když si většina Čechů připomene historii odsouvání, nemůže s čistým svědomím říci, že to byl nenásilný odsun. Samozřejmě banderovci neboli Ukrajinská povstalecká armáda mají na svém výčtu skutků, daleko větší zvěrstva než jaká se děla při odsunu Němců a rozhodně je nelze porovnávat. Vždy to však bude o lidech, a jakým

způsobem se vyrovnají se situací, ve které právě jsou. Avšak organizace banderovců stojí například za tzv. Volyňským masakrem. Což byl etnicko-politický konflikt. Při němž docházelo k masivnímu vraždění hlavně etnicky polských obyvatel a také obyvatel dalších cizích národností.⁴⁶

Dle odpovědí všech mých ukrajinských informátorů, však všichni do jednoho se shodnou, že samozřejmě neomlouvají tyto hrůzy, ale podle nich takové hrůzy k válce patří a bohužel se jim nedá zabránit. Samozřejmě prý „banderovci“ pro ně nepředstavují právě tuto skupinu vraždící cizí obyvatelstvo, ale oni se uchylují k představám S. Bandery, který se snažil o prosazení samostatné Ukrajiny. To že si pak skupinka lidí, kteří se také nazývali Banderovci, za dob kdy byl údajně S. Bandera právě zavřen v koncentračním táboře a tak jsou dnes časté dohady o tom, zda s těmito masakry opravdu měl či neměl co dočinění. Tato skupina si vytvářela takovou historii, když její členové šli přes mrtvolu, aby tzv. šli za svým cílem, s tím se rozhodně neztotožňují ukrajinští obyvatelé, ba naopak. Podle nich správné „banderovské“ cítění, se snaží pouze o samostatnost a moc si vládnout sami v demokracii a svobodně. Je velice těžké pochopit je. Když něčemu takovému bezmezně věří a vidí pohledem zcela odlišným. Kdy dnešní představy o banderovcích v nich vyvolává pocit hrdosti, když jejich hrdina S. Bandera který s dalšími nacionalisty proklamoval nezávislost Ukrajiny a poté odmítl i odvolání prohlášení, že Ukrajina je nezávislá a podřídil se tak německé okupaci roku 1941.⁴⁷ Zkrátka pro svobodnou Ukrajinu položil život a podle Ukrajinců nikdy nehodlají přijít o právo být samostatní. Pokud bych to mohla uvést na příkladu, jak oni vnímají banderovce dnes a ty minulé, je pro ně asi jako něco, když bychom řekli, že každý muslim je terorista, protože věří v islám, avšak vždy záleží na výkladu. To že se většina Ukrajinců cítí, jako banderovci neznamena, že souhlasí se vším, čeho byli jednotliví lidé pod tímto štítkem schopni dělat.

---

⁴⁶ TŮMA, Michal., Novysmer.cz (nezávislý informační portál) "*Kdybych měl zapomenout na ně, Bože na nebi, zapomeň na mě.*". [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné:

http://www.novysmer.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1594:qkdybych-ml-zapomenout-na-n-boe-na-nebi-zapome-na-mq&catid=39:historie&Itemid=50

⁴⁷ Britské listy, *Stepan Bandera a banderovci*. [online]. 26. 3. 2014 [cit. 2015-03-21]. Dostupné:

<http://www.blisty.cz/art/72682.html>, ISSN 1213-1792

11. Ukrajinská krize

Vše začalo 21. listopadu roku 2013, kdy ukrajinský prezident Viktor Janukovyč nepodepsal asociační dohodu s Evropskou unií. V zemi, která byla s tímto krokem velmi nespokojena, to značilo jediné a to impulz pro nastartování změn v obřích rozměrech. Neklidné situace využilo Rusko a anektovalo Krym. A tak se ve východních oblastech Ukrajiny rozpoutala válka se „separatisty“ podporovanými Moskvou.⁴⁸

Tato události (nepodepsání asociační dohody), vedly také k protestům na Majdanu. Především, jak jsem se mohla dozvědět od svých informátorů, se tzv. Euromajdanu účastnili obyvatelé ze západní a střední Ukrajiny, kteří jsou většinou pro vstup do Evropské unie oproti většině obyvatel z východu, kteří jsou více proruští. Samozřejmě to nemůžeme brát zcela obecně a tvrdit, že lidé z východu Ukrajiny to všichni vidí stejně. Ale podle mých informátorů je velký rozdíl mezi pohledy na věc ohledně ukrajinské krize právě ze strany východní Ukrajiny a té západní a střední. Vždy to bude o lidech a o nikom jiném, samozřejmě jsem se během výzkumu setkala i s lidmi (ukrajinskými obyvateli, či volyňskými Čechy), kteří mají spoustu známých například i mezi ruským obyvatelstvem, právě jak tomu bylo i ve městě Dubno, kde v jednom městě žijí jak Ukrajinci, volyňští Češi tak i ruští obyvatelé. Spousta ruského obyvatelstva jak jsem se dozvěděla, si samozřejmě žádnou válku nepřeje. Nechtějí se vměšovat do politických záležitostí. Každopádně ohniskem vyvolávající rozdílné názory, zde nebyl tak silně Majdan, ale spíše pohled na tzv. anektování Krymu a události po něm.

A tak se stalo, že jednoho dne, nás informátorka P. pozvala do své kanceláře, aby nám ukázala fotky z akcí, které pořádala Stromovka. Když jsme na ni čekali před kanceláří a ona se k nám blížila, na první pohled bylo vidět, že to není ta usměvavá paní P, která nás vítala s dobrou náladou každý den, ale dnes bylo vidět, že ji něco trápí. Následovali jsme ji do kanceláře, kde na ni čekala její spolupracovnice, která hned poznala, co se paní P. přihodilo. Nakonec jsme se od paní P. dozvěděli, že se cestou do práce pohádala s jednou paní (ruskou obyvatelkou města) právě na toto téma. Obě se dívaly na stejnou věc, ale pohledy byly různé. Jak nám pak informátorka P. řekla, zkrátka většina Rusů, to vidí, tak že Rusové bojují proti nebezpečným nacionálním skupinám na Ukrajině a pouze chrání své obyvatele žijící na

---

⁴⁸ Euroactiv.cz, *Události na Ukrajině v roce 2014*. [online]. [cit. 2015-03-17]. 2004-2015. EU-Media, s.r.o., ISSN 1803-2486, Dostupné: <http://www.euroactiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/vyvoj-aktualniho-deni-na-ukrajine-000101>

Ukrajíně. (Přičemž se dnes často hovoří, že zde lze spatřovat i jistou paralelu s rokem 1938 a Mnichovskými dohodami).

Jak řekla informátorka P. „Jsou ovlivněni ruskou propagandou a i když žijí zde, svou rodnou zemi v krvi nezapřou. Ano tvrdí, že nechtějí válku, ale copak je normální, nás zabrat? Cožpak to jde vtrhnout do pro ně cizího území a tvrdit, že je to v zájmu obyvatel?“

Zde popisovala i to, že nechápe, právě obyvatelé, kteří žijí zde. Těm co jsou každý dnem pod neustálou propagandou v Rusku, kam se jiná než ruská media málokdy dostanou, tak by pochopila, že tito lidé, musejí mít jiné představy o tom co se děje na Ukrajině. Ale ti co žijí zde? Přeci vidí, že na Ukrajině byl vcelku poklidný život, dokud se ovšem Rusku začalo nezamlouvat jednání o vstupu do EU.

Tímto paní P. ukončila rozhovor o ranním rozčilení a více se k tomu už nechtěla vracet.

O tom jaký je rozdíl mezi interpretacemi situace na Ukrajině, jsme se mohli přesvědčit i ze zpráv, které jsme u paní P. pozorovali doma. Kde jsme mohli vidět jak ty vysílané z Ukrajiny na ukrajinské stanici tak i ty ruské. Samozřejmě výklady se na obou stranách velice lišily. A pokud bychom porovnali rozsah času, který se věnoval ukrajinské krizi, byl také nesrovnatelný. Ve zprávách z Ukrajiny, které byly složeny, téměř celé ohledně dění na Ukrajině, kde ukazovali rozhovory s lidmi z Doněcka a celkově z východní části Ukrajiny, kdy lidé popisovali, že to přeci musí být jasné, že vojáci, kteří jsou zde, jsou posíláni Moskvou, která to však přiznat nechce. A nakonec jste mohli vidět, dlouhé záběry na plačící obyvatele domů, přičemž jejich domy byly napůl už jen popel.

A pak máte zprávy z Ruska, kde vám ukazují, záběry ještě z Euromajdanu, kde se někteří obyvatelé Ukrajiny prohánějí po náměstí s banderovskými vlajkami a ukazují vám, fotky z dob kdy řádili na Ukrajině banderovci. Takže máte hned pocit, že Rusko jen brání své obyvatele před nacionalistickými skupinami, jako tomu říkali při zabrání Krymu.

Člověk bude vždy vidět právě to, co mu budou ukazovat média, pokud právě na tom místě nebude osobně. Avšak zde bylo vidět, že vždy se k určitým věcem musí přihlížet s nadhledem a vždy bude na určitých informacích trocha pravdy. Ale pokud člověk podlehe jen jedné straně, aniž by se nepokusil zjistit, jak na to nahlíží ta druhá, je velice těžké mluvit o příměří či dohodách.

Když jsem se zeptala informátorky P., zda vidí nějakou paralelu mezi tím co se děje dnes na Ukrajině s rokem 68. kdy vpadli do Československa vojáci Varšavské smlouvy. Odpověděla mi těmito slovy.

Informátorka P.: „Tehdy to bylo hrozné a dnes se bojím, že to bude ještě horší, byla jsem tehdy v Čechách a nemohla uvěřit vlastním očím, jak se opovažují vstoupit na cizí místo? Byli jsme hrozně rozzlobení. A dnes? Každou noc si říkám, hlavně ať je to jen sen. Ale ráno se vzbudím, pustím zprávy a na jedné straně slyšíte, jak se Ukrajina brání rebelujícím separatistům a pak si pustíte ruskou stanici televizních zpráv, kde vidíte Ukrajince poskakující s banderovskými vlajkami a reportérka zpráv vám tvrdí, že Ukrajina se propadá do moci nacionalistických skupin a pokud si Rusko nechce připomínat hrůzy 2. sv. v. musí se těmto krokům postavit čelem a nedovolit jejich rozmach. Dnes se bojím, že oproti dnešním hrozbám byl rok 68. jen procházkou v růžovém sadu. Dnes, je moc medií a dalo by se říci, že lidé, kteří nežijí přímo v ohnisku dění, vlastně ani neví, proti komu bojujeme. Ale strach z války je všude kolem nás.“

S další informátorkou S. jsme se zase vraceli k roku 1938 a k Mnichovu, kde vidí také určité podobnosti, avšak nemyslí si že, by se Hitler mohl v nějakých ohledech srovnávat s Putinem. Avšak přeci jen v roce 1938 ještě nebyla na světě a tak by nerada porovnávala věci, které nezažila na vlastní kůži. A dnešní situaci a pocity s ní spojené spíše přirovnává k roku 1968 a k vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa.

Informátorka S.: „Všichni tady přeci víme, že Rusové nás zkrátka nechtějí nechat žít po svém, zasáhli v 68. v Československu a zasahují dnes, jen s tím rozdílem, že dnešní agrese může rozpoutat válku, kterou si zatím, jak to tak vypadá, západní země nepřipouštějí.“

Když informátorka mluvila o obraně, nemohla jsem se nezeptat, koho myslí, tím, že by je měl vlastně chránit. Jelikož na Ukrajině byla nedávno zrušena povinná vojenská služba a zůstala pouze ta branná. Kdy při této situaci se dějí případy, jak popisuje informátorka P., že například do vedlejší vesnice přišel dopis s výzvou pro asi sto mužů, kteří se musejí nahlásit a přijít se přihlásit do branné vojenské služby. V kasárnách mají měsíc na výcvik a pak je posílají tzv. „kamsi“. Sama tvrdí, že sem rozkazy posílají, jelikož málo kdo by šel dobrovolně, naopak je tomu však na východě, ale jelikož už na východě není moc dobrovolníků, ze kterých by se dalo vybírat, musejí se ohlížet na západní část Ukrajiny. To je i jeden z důvodů proč se snaží syna přemluvit, aby odešel i s rodinou žít do Čech a zúčastnil se možnosti repatriace.

Když jsme si povídali o roce 68, nesmím zapomenout zmínit zajímavou historku, kterou mi informátorka P. vyprávěla, jež se stala mezi ní a její tetou. Informátorka P. si vybavila scénku, kdy v 68. přijela do Čech navštívit příbuzné. Ráno se probudili a slyšeli v rádiu co se děje kolem a že do Československa vpadli vojáci Varšavské smlouvy. Ona teprve vylézala z postele, když na ni strýček volal: „To jsi včera neříkala, že nejste na návštěvě, ale přijeli jste nás obsadit.“ Samozřejmě nechápala, o čem strýc mluví a tak si šla poslechnout také rádio, když v tom přišla její teta vlastní teta a řekla jí, že ona tu nemá co dělat, že není Češka jako ona, ale prý je Ukrajinka a nikoliv Češka. Od té doby jak informátorka P. vyprávěla, že s tetou už nikdy neviděla a ani neměla zájem se s ní stýkat.

Informátorka P.: „Bylo to pro mě hrozné, vojáci vpadli do mé země, nikdo nevěděl, co se bude dít a vlastní teta mě považovala za nepřítele.“

11.1 Euromajdan a Antimajdan

Akce na Euromajdanu byly vlastně dlouhotrvající masové protesty občanů na Ukrajině. Vše začalo 21. listopadu 2013,⁴⁹ tedy hned den poté, co tehdejší vláda premiéra Mykoly Azarova pozastavila přípravy podpisu Ukrajinsko-evropské asociační dohody.⁵⁰ Tyto protesty na Kyjevském náměstí Majdanu, vedli k následnému vyhnání prezidenta Janukovyče ze země a zvolení nového prezidenta P.Porošenka.⁵¹

Reakce Ukrajinců na události Eromajdanu jsou většinou kladné. Pro většinu Ukrajinského obyvatelstva Euromajdan představuje symbol svobody. Byl to jejich postoj, jak ukázat Rusku, že oni jsou pro Evropu a nechtějí se svazovat donekonečna s Ruskem. Bohužel však, jak mi mohl sám říci informátor U. :

„Čekali jsme více pomoci ze západu. Západ se sice ozval, ale až po zabrání Krymu a to už bylo pozdě.“

---

⁴⁹Newsru.com, *Противники приостановки евроинтеграции Украины в ночи вышли на улицы Киева*, [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.newsru.com/world/22nov2013/ukr.html>

⁵⁰ PETŘÍK, Lukáš, euportal.parlamentnilisty.cz. *Válka na Ukrajině může skončit apokalypsou, jsme užiteční idioti USA, svinstvo. A agresivní Putin.Zaorálek, kníže i Okamura* zhodnotili rok od svržení Janukovyče. [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://euportal.parlamentnilisty.cz/PrintArticle/13340-valka-na-ukrajine-muze-skoncit-apokalypsou-jsme-uzitecni-idioti-usa-svinstvo-a-agresivni-putin-zaoralek-knize-i-okamura-zhodnotili-rok-od-svrzeni-janukovyce.aspx>

⁵¹ MACH, Petr. *UKRAJINA: Asociační smlouva s EU prohloubí konflikt v zemi*. Neviditelný pes a MAFRA, a.s. [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné: http://neviditelnypes.lidovky.cz/ukrajina-asociacni-smlouva-s-eu-prohloubi-konflikt-v-zemi-p3o-/p_zahranici.aspx?c=A140917_162633_p_zahranici_wag

Podle mého informátora U., který vidí problém i v neschopnosti států Evropské unie se dohodnout, jak vlastně vůči Rusku dále pokračovat, sice se stále mluví o sankcích a stále nové se přidávají ale, pokud jsme zabrousili i k České republice, všichni z mých informátorů se shodli v tom, že je špatné když prezident České republiky, je očividně proruský a dává to velmi zřetelně najevo.

Myslím, že tohle jsou jedny z hlavních problémů, stálé neřešitelnosti problémů ohledně ukrajinské krize. Pokud jsou takové neshody i uvnitř zemí samotných, je pak těžké, aby se Evropská unie jako celek domluvila a zakročila vůči Rusku razantnějším způsobem než do teď. Jelikož ani Minské dohody podepsané nedávno, příliš nezlepšily stav v zemi a spíše než o mír a stahování těžkých zbraní se děje to, že se jednotlivé jednotky přesunují z jednoho místa na druhé. Avšak nevinní občané jsou na tom stále stejně špatně, stále se střílí, obě strany se navzájem obviňují z porušování. A role západu? Ta je, jak se zdá spíše pozorovatelská.

Pokud mluvíme a Majdanu nesmíme zapomenout zmínit i tzv. Antimajdan. Jednalo se o nově vzniklé občanské hnutí, a mělo na svědomí několik demonstrací, které podporovali vládu premiéra Mykoly Azarova a prezidenta Viktora Janukovyče. Protesty byly zaměřeny samozřejmě k podpoře Ruska a směřovali i k tzv. Krymské krizi.⁵²Prezentace Antimajdanu se uskutečnila 21. ledna roku 2015 v Moskvě na první výročí svržení prezidenta V.Janukovyče.⁵³A o co zde vlastně šlo? Občané v Rusku demonstrovali především proti výsledkům Euromajdanu a nově zvolené ukrajinské vládě.⁵⁴

11.2 Krymská krize

Krymská krize započala po příklonu Ukrajiny k Evropské unii a po Euromajdanu, kdy na východě Ukrajiny a na Krymu vypukly protesty proti nové vládě v Kyjevě. Na Krymu totiž žije nejsilnější ruská menšina na Ukrajině. 27. února 2014 se na Krymu objevili neoznačení vojáci. Většina západních médií je označovala jako tzv. „zelené mužíčky“, kteří rychle obsadili klíčové krymské objekty, jako jsou např. letiště, přístavy, vládní budovy a další objekty infrastruktury. Obsadili též budovu regionálního parlamentu. Rada ministrů

---

⁵² GRULICHOVÁ, Valdimíra, novarepublika.cz, *V Rusku vzniklo občanské hnutí "Antimajdan"*. [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.novarepublika.cz/2015/01/v-rusku-vzniklo-obcanske-hnuti.html>

⁵³ MACHALOVSKÁ, Alexandra, Aktuálně.cz, *Rusové založili Antimajdan. Má zabránit státnímu převratu*. [online]. 2015-01-28 [cit. 2015-02-21]. Dostupné: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/rusove-maji-antimajdan-nechteji-zamorske-pirozky/r~6c317162a0a811e4a10c0025900fea04/>

⁵⁴ Českatelevize.cz, *Čt24, S převratem na Majdanu se nesmíříme, vzkázalo centrum Moskvy*. [online]. 2015-02-21 [cit. 2015-02-21]. Dostupné: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/302430-s-prevratem-na-majdanu-se-nesmirime-vkazalo-centrum-moskvy/>

Autonomní republiky Krym tak byla donucena k rezignaci. Po které došlo k volbě vlády nové.⁵⁵ Nová vláda byla proruský orientovaná a jedním z jejích prvních kroků bylo, že neuznala legitimitu prozápadní vlády v Kyjevě, která vzešla z Euromajdanu.⁵⁶ Vzápětí oznámila vláda v Simferopolu, že bude provedeno připojení Krymu k Ruské federaci.⁵⁷

A jak se dívají na tyto události mí informátoři?

Nesetkala jsem se ani s jediným kladným posudkem na to, co Rusko provedlo s Krymem. Ačkoliv je tam obyvatelstvo složeno z více národností a převládá počtem obyvatelů to ruské. Rozhodně ale nikdo z mých informátorů si nemyslí, že to je důvod, aby vojsko jedné země přišlo bez dovolení do druhé země, zabralo její území a obhajovalo se tím, že lidé, kteří zde žijí, žádají o připojení. Jedna z mých informátorek, jak už jsem zmiňovala výše, se i kvůli názoru na tento konflikt pohádala se svou sousedkou (ruské národnosti), která Krymskou krizi popisuje, tak že informátorce P. tvrdila, že Krym byl vždy ruský a ruský také vždy bude. To se samozřejmě neshoduje s výpověďmi mých informátorů. Od ukrajinských informátorů, jsem se v podstatě dozvěděla to samé. Rusko je podle nich tady tím agresorem, který jim bere část jejich země a bohužel nevěří tomu, že Krymem to přestane. Na druhé straně jsou pak volyňští Češi, kteří v tomto konfliktu vidí paralelu na rok 68., kdy vojáci Varšavské smlouvy vtrhli zase do Československa. A v čem se shodnou obě strany, je dosavadní malá pomoc ze strany západu a všichni se obávají kam, až západ nechá Rusko zajít. S ruskými místními obyvateli jsem bohužel neměla možnost provést rozhovory a tak o jejich názorech jsem se dozvíдалa, jen přes své informátory. Každopádně bych nemohla tvrdit, že všichni říkali o ruském obyvatelstvu to samé. Rozhodně každý ruský obyvatel, nemá stejný názor na tuto krizi a dalo by se říci, že co člověk to jiný názor, ale ovšem, že mezi ruskými obyvateli se najdou lidé proruský smýšlející, s čímž jsem se u ukrajinského či volyňského obyvatelstva rozhodně nesetkala.

---

⁵⁵ SUPERNAK, Pawel, *Napětí kolem Krymu nepolevuje, čekají se jednání NATO nebo EU*. Týden.cz [online]. 2014-03-02 19:04 [cit. 2014-03-02 20:07]. Dostupné: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/napeti-kolem-krymu-nepolevuje-cekaji-se-jednani-nato-nebo-eu_299875.html

⁵⁶ Vaše věc parlamentní listy.cz, *Předseda vlády Krymu Aksjonov uznává za prezidenta Ukrajiny V. Janukovyče. Dobrovolníci postavili „hraniční přechody“ oddělující Krym od „banderovců a fašistů“*. 2014-03-02 00:28 [cit. 2014-03-02 20:07]. Dostupné: <http://vasevec.parlamentnilisty.cz/predseda-vlady-krymu-aksjonov-uznava-ze-prezidenta-ukrajiny-v-janukovyce-dobrovolnici-postavili-hran>

⁵⁷ KANTOR, Sebastian, *Rada federace souhlasí s připojením Krymu. Šéf krymského parlamentu chce připojit celou Ukrajinu*. zpravy.tiscali.cz [online]. 7. 3. 2014. Dostupné: <http://zpravy.tiscali.cz/rada-federace-souhlasi-s-pripojenim-krymu-sef-krymskeho-parlamentu-chce-pripojit-celou-ukrajinu-224228>

12. Výzkum

Jak už jsem se zmiňovala na začátku své bakalářské práce, téma, jež jsem si pro toto vypracování zvolila, bylo, jaká je situace volyňských Čechů v dnešní politické situaci na Ukrajině. Cíl by jasný, zjistit zda, jsou zde ohrožováni jako menšina žijící na Ukrajině nebo zda se cítí být ohroženi krizí právě jako tato menšina. Doba na výzkum byla plánována na jeden týden a podle plánu také vyšla. Cesta byla zahájena koncem ledna a návrat byl uskutečněn první týden v únoru.

Na Ukrajinu jsem se nechtěla vydat bez jakéhokoliv předem domluveného kontaktu a s tím mi velice pomohla má úplně první informátorka A., kterou jsem našla přes facebookovou stránku, kde jsem se přihlásila do skupiny volyňských Čechů a jejich přátel. Naštěstí tato velice milá paní, jež je také sama volyňskou Českou, má spoustu kontaktů na krajany žijící na Ukrajině a dodnes s nimi udržuje přátelské vztahy. A další výhodou bylo pro mě získání nejen jejich vzpomínek z dětství na Volyňi, ale také mi zapůjčila spoustu knih a publikací na téma volyňských Čechů, z nichž jedna kniha byla dokonce sepsaná jí a jejími přáteli, kteří se rozhodli sepsat dějiny města Kupičov ve kterém vyrůstali.

Naše rozhovory byly většinou vedeni formou polo-strukturovaných rozhovorů, jako tomu bylo podobně i v dalších rozhovorech s dalšími informátory. Každopádně od této informátorky A. jsem sehnala kontakt na mou druhou informátorku P., která žije na Ukrajině dodnes, ačkoliv velká část její rodiny žije i zde v Čechách. Před chystaným odjezdem na Ukrajinu, jsem se tak mohla domluvit na ubytování a možnosti navštívení spolku Stromovka, jež tako paní P. vede už několik let.

Když jsme tedy dorazili do města Dubno, kam jsem přijela s přítelem, který mě celou cestu doprovázel, mohli jsme se jít ubytovat na školní internát (tzv. Dubenské koleje), které vlastnil manžel informátorky P. a také můj další informátor MP. nikoli však volyňský Čech ale ukrajinský občan.

První čeho jsme si mohli všimnout při cestě na ubytovnu a čeho jsme si všímali každý den, kdy jsme procházeli městem, byla prázdnota ulic a ne příliš upravené domy a to ať už mluvím o těch, které byly na koncích ulic nebo těch, které lemovaly třeba i hlavní silnice. Nesmím však zapomenout zmínit, že ať už dům vypadal sebezchátraleji, snad nikdy jsme se nesetkali s domem bez ukrajinské vlaječky, byl to zkrátka projev hrdosti a ten jak jsme měli možnost, obyvatelům měst, které jsme navštívili, rozhodně nechyběla. Když se tak člověk procházel po

městě, kterému říkali obyvatelé „vesnička“, i když pro někoho kdo přijede z Čech a má představy o pojmu vesnička trošku jiné, musím nakonec přiznat, že jsem se jako v takové vesnici opravdu cítila. Všude kam jsme šli, za vámi chodili potulní psi, jež jak řekla, má informátorka S. povětšinou nikomu nepatří.

„Když má někdo psa vlastního, nespustí ho z pozemku, jako já, vždyť o něj přeci nechcete přijít, tak co byste ho pouštěli po ulicích, to už bych ho nikdy neviděla.“

A tady se dostávám i k tomu jak jsem se seznámila s informátorkou S., která nám po dobu celého pobytu dělala průvodce a zároveň překladatele v jednom, ačkoliv jsem za sebou měla základy ruštiny ze základní školy, byly mé znalosti dobré tak maximálně k přečtení nadpisů či přeložení jídelního lístku, ale jakmile na vás někdo z vesnice, začal mluvit rychleji, bylo někdy těžké se chytat aspoň z poloviny.

K informátorce S. nás zavedla paní P., při první procházce po Dubnu. Kdy jsem měla možnost navštívit Stromovku a dozvědět se o aktivitách tohoto sdružení a dozvědět se tak o výuce češtiny zde. Bohužel jsem se však nemohla setkat s dětmi navštěvující tento kroužek, jelikož právě byli v Čechách na zájezdu podpořeným Českou vládou. A tak nás zavedla místo do tzv. české třídy, jak tomu tak říká do domu k paní S., která bývala učitelkou češtiny a jež se narodila v bývalé česko-ukrajinské vesnici Mirohošť. Sice sama volyňská Češka není avšak od dětství má spoustu přátel, kteří mezi volyňské Čechy patří.

Paní S. nás přivítala s otevřenou náručí a povídala tak dobře česky, že to člověku hned připadalo, jako kdyby šel na návštěvu ke své tetě zde v Čechách. Paní S. byla velmi pohostinná, ačkoliv se nám stále omlouvala, za to, že bohužel má v domě zimu a nebyla připravená na návštěvu, takže kromě čaje a pár kousků sušenek nám nemůže nic nabídnout. Rozhodně jsme s přijetím návštěvy neotáleli a s radostí jsme si i v kabátech, jelikož doma měla opravdu chladno, sedli do obývacího pokoje. Během tohoto večera, jsem seznámila informátorku S. s tím, co bych zde chtěla zkoumat a ona se nám nabídla jako průvodce při mém výzkumu. Paní S. krom poskytování průvodcovství se nám snažila každý den podstrojovat. Připadalo nám, že její pohostinnost nemá mezí a tak jsme se setkávali s buchtami a všelijakými laskominami zakoupenými z blízké a vyhlášené cukrárny. Ze začátku jsem si ani neuvědomovala, jak velký by mohl být důvod, jejího šetrného topení a to pouze v kamnech dřevem, i když měla radiátory po celém domě. Vypadalo to, že jsou tam spíše jen jako nezbytná část domu, která ale nenachází svůj užitek. Zkrátka si řeknete, že starší lidé jsou šetřiví a dále nad tím moc nepřemýšlíte, ale rychle jsme si uvědomili, jak žijí lidé zde a

jaké podmínky je vedou k takové šetrnosti. Po čase nám došlo, že to je i důvod toho že paní S. raději nakupuje veškeré pečivo v cukrárně, ačkoliv naše babičky tady v Čechách většinou nedají dopustit na vlastní výrobu. Zkrátka vše se zdražuje, a když jste na tom jako lidé z Ukrajiny, závislí téměř se vším všudy na Rusku v době, kdy člověk neví, zda jeden den nepůjde spát na Ukrajině a ráno se neprobudí v Rusku (samozřejmě zde přeháním, ale téměř něco podobného se stalo na Krymu, jak říkají místní obyvatelé) vaše budoucnost je velice nejasná. Pro nás, kteří jsme přijeli z Čech nám to na první pohled tak nemuselo připadat, samozřejmě jsem zmiňovala oprýskané domy u silnice, ale jakmile jsme navštívili první obchody s potravinami, přišlo nám to jako ráj. Najdete tu téměř vše, co se prodává i u nás, i když většinou se jedná o ruské produkty, avšak za poloviční ceny než u nás. Bohužel však, když pak zjistíte, že platy, které zde lidé dostávají, nesahají ani zdaleka naším polovičním, pochopíte, že šetření je zde na místě. „Rusko utáhne kohoutky a Ukrajině nezbyvá nic jiného než se tomu podřídit.“ Jak řekla informátorka S. a dále dodala:

“ Rusko je mocný a silný protivník, ale ještě horší soused. Když máte protivníka a souseda, který vás chce mít pod kontrolou v jednom, je to život na nože a nic dobrého z toho nevzejde“.

O tom jaké to je žít v takové šetrnosti, jsme se mohli přesvědčit hned první noc na ubytovně. Kdy nám malé topení, kterého když jste se dotkli, tak jste ucítili jen nepatrné pošimrání tepla, bohužel nestačilo, aby zatopilo malou obdélníkovou místnost, jejíž jednu stěnu tvořila starší dřevěná okna se škvírkami, kterými do místnosti proudil mraziví a chladný vzduch. Po vybalení batohů a rozmístění věcí, které jsme z nich vybalili a utěsnili tím tam škvíry u oken, bychom se nejspíše těšili na teplou sprchu. Po celém dnu stráveném v autobuse, procházení se městem a shánění a navštěvování nových informátorů, by si zkrátka asi každý rád zalezl na chvíli do horké sprchy. Zde však taková možnost nebyla, už když nás manžel paní P. ubytoval, řekl nám, že musíme počítat s omezeným množstvím tepla a voda nám musí postačit jen studená. Když jsme se zeptali, našeho nájemníka a také informátora MP., zda jsou v tom důvody krize, podíval se na nás a řekl:

Informátor MP.: „ No je to tak, Rusko není zrovna přátelským sousedem.“

A tak místo koupele jsem si vzala sebou přivezenou mletou kávu a šli jsme se podívat dolů ke vchodu, kde celé koleje hlídá paní vrátná. Když jsme byli na kolejích, byl tu celkem klid a bylo nám podezřelé, že jsme ani jednou na chodbě nepotkali žádné děti. Když jsme přišli na vrátnici, našli jsme tam u televize sedící paní s dlouhým úhledně spleteným copem až po pás,

kteřá se zaujetím sledovala v televizi nějaký romantický seriál. Ochotně nám půjčila hrnky na kávu, a jak jsme se tak s ní zadívali na televizi, po chvílce se z paní vrátne stala i má další informátorka V. Když jsme se jí začali vyptávat na zdejší koleje a město, sama se ráda rozpovídala. Vysvětlila nám, že děti zde nejsou, jelikož mají právě prázdniny, ale co nás více zaujalo, bylo to, že jakmile jsme se podívali z oken ven, neviděli jsme téměř žádného obyvatele města procházející se nočním městem, žádný noční život, který jsme mohli očekávat. Paní V. to vysvětlila tím, že lidé se zkrátka bojí vycházet ven a sama nám doporučila, že jako cizinci bychom se také neměli zdržovat po desáté venku. Městem chodí milice a ti kontrolují pasy a doklady a člověk bez nich by byl ve velkém problému. Samozřejmě je zde také důvod financí, ale lidé, i když neměli téměř na chleba, tak vždy si na nějakou tu kořalku našetřili. Dnes ale i tak jsou raději po večerech doma a ven se moc nevychází, hlavně tedy večer. Kontroly jsou zde prý na denním pořádku. Dále si vybavila i nedávnou situaci, kdy prý přišel povolávací rozkaz na brannou vojenskou službu. Právě týden před tím, než jsme přijeli, přišel do vedlejšího města rozpis se seznamem obsahující jména stovky mužů, kteří se měli nahlásit. Samozřejmě i z toho mají lidé strach.

Jak říkala informátorka V.: „To přeci není náš boj. Boj obyčejných lidí. Tady ve městě jsme žili spokojeně. Rusové, Ukrajinci i volyňští Češi, nám je jedno kdo se jak nazývá, tady jsme všichni sousedé.“

Zde bych uvedla i to, že když jsem zde navštívila a setkala se s rodinami svých informátorů, často se jednalo o rodiny tzv. smíšené. Jeden z manželů mohl být klidně ukrajinského původu a druhý volyňský Čech, zkrátka, že by se zde dodržovali, nějaké striktní vzorce toho, že volyňští Češi by se brali jen mezi sebou a tak i Ukrajinci rozhodně nebyl. Na tomto zjištěná by mi nepřišlo nic zvláštního, vždyť u člověka by nikdy nemělo záležet na jeho etnickém citění, kým je, ale spíš mě na tom udivovalo to, že pokud se zde všichni přítomní, se kterými jsem měla možnost setkat, považují za tzv. banderovce, jak je možné že žijí s volyňskými Čechy? Samozřejmě, žádný volyňský Čech vám neřekne, že se cítí také jako banderovec, ba naopak většina z nich by se vám rozpomněla na to, že měli nějakého předka, který měl s banderovci buď velmi špatné zkušenosti, nebo naopak nepřežil jejich tzv. čistky. Ze stran Ukrajinců jsem se setkala se stejnými ohlasy a názory, které jsem zde již zmiňovala a to takovými, že zkrátka dnešní banderovci nejsou tím, jak jsou nám vykládáni snad v každé u nás dostupné literatuře, ale jsou to lidi, kteří věří ve vizi S. Bandery, který to podle nich myslel dobře a chtěl samostatnou Ukrajinu a to, že si to někdo vykládá jinak, je věci druhá. A zvěrstva, která dělali při svých čistkách, zkrátka byli provedeni lidmi, kteří jméno S. Bandery

jen špinavě zneužili. Bylo pro mě těžké tomu porozumět. Samozřejmě mají nesmírnou touhu po samostatnosti, ale stále nedokážu pochopit, proč zrovna banderovci pro mě představují takový vzor, že se sami mohou považovat za jejich součást.

Z druhé strany a to tedy volyňských Čechů tomu už bylo jinak, většinou Ukrajince obhajovali tím, že chtějí opravdu jen samostatnost a nemyslí tím, že tzv. „Ukrajinu jen pro Ukrajince“. Rozhodně jsem se nesečkala s tím, že by se cítili nějak ohroženi tzv. banderovci, jelikož by se museli bát úplně všech. Jelikož označením banderovec, se zde opravdu pyšní snad západní Ukrajinec. Nikdy v dnešní době se prý také nesečkali s tím, že by na ně pohlížel někdo jinak, než jen jako na sousedy či obyčejné obyvatele města. A stejně jako Ukrajinci nepřítel vidí v Rusku. Přesně tak jak popsala informátorka V., že nezáleží kdo je jaké národnosti, ale na lidech, kteří zde žijí. A nezáleží na tom, zda je to Ukrajinec, Čech či Rus. Ačkoliv jsem se zde setkala i se špatnými ohlasy, na ruské obyvatele zde žijící. Někteří z nich totiž obhajují připojení Krymu k Rusku a to je zde velmi ožehavé téma, se kterým se většina Ukrajinců nemůže smířit, ačkoliv nikdo z nich se kterými jsem hovořila, nevěří, že by se jim Krym ještě někdy vrátil. Spíše se bojí toho kam, až se Rusko rozhodne zajít.

Paní V. se k zabrání Krymu vyjádřila tak, že podle ní to byla obyčejná krádež, jak uvedla:

„Ještě aby se jim teď nehodil, my ho dostali od Rusáků úplně pustý a teď když je zcela vybavený si ho zkrátka ukradli a říkají tomu, že si berou jen co je jejich“.

Když jsme pak zavedli řeč na to, co říká na ty vlaječky všude kolem a co na tu červeno-černou, odpověď byla stejná jako u ostatních mých informátorů. Jedná se o projev hrdosti a mají i ukázat to, že Ukrajina se jen tak nevzdá a lidé v ní, za ní budou stát, především pak za její samostatností. (Ovšem do jaké míry samostatná bude, o tom má asi každý představy jiné, jelikož jak jsme si mohli všimnout, paní V. sice byla pro samostatnost Ukrajiny, avšak vůbec jí nevadilo, že televizi kterou poslouchá celý večer, ať už se jednalo o seriál či o televizní zprávy, vše bylo vysílané z ruské stanice a i ona sama přiznala, že na jiné kanály než na ruské se nedívá, jelikož na této televizi, kterou má v práci, jiné kanály ani naladit nejdou. Mě samotné už například i tohle přijde jako omezení svobody, kdy se vám předkládají věci produkované hlavně z Ruska před těmi ostatními a lidi tak ani nemají možnost si vybrat, zda jsou právě tyhle pro ně ty nejlepší.)

Když se pak dostala k řeči červeno-černá vlajka, bylo vidět, že paní V. začala gestikulovat rukama a poplácávat se po hrudi. „No ještě aby tam nebyla, vždyť je taky naše.“ Když jsme jí

vysvětlili, že u nás se banderovská vlajka bere jako něco špatného, něco co symbolizuje příliš fanatickou nacionalistickou skupinu, nemohla s tím souhlasit. Ona se za jednu z banderovců považuje a vždy na to prý bude velice hrdá. Zkrátka velice podobný názor u kterého jsem se setkala, i u své informátorka S. a i vlastně všech ukrajinských občanů.

Informátorka S. jak už jsem říkala, byla výborným průvodcem, ale i člověkem který má přehled o dění na politické sféře Ukrajiny, ať už jsme mluvili o jménech jako je Julija Tymošenková (na kterou jak jsem se během výzkumu dozvěděla nejsou kladné ohlasy, ale spíše naopak) nebo o nynějším prezidentu Petru Porošenkovi a premiérem Arsenijem Jaceňukem, u kterých jsem se setkala zase s celkem kladnými ohlasy a to především proto, že Porošenko pokračuje v bojových operacích ukrajinské armády proti proruským separatistům na východě země⁵⁸, které v květnu začala vláda právě premiéra Jaceňuka.⁵⁹

Samozřejmě se i smála, když kolem jejích oken prošel jako náhodou menší zástup lidí, nesoucí jak ukrajinskou tak banderovskou vlajku. A říkala nám, že pro ně to nic špatného není, jen si tím dávají najevo, že jsou silným národem, který se nevzdá ani ve špatné chvíli. A rozhodně to prý nejsou projevy nějaké národnosti vyvýšenosti, ale nacionalismu. Což podle ní není nic špatného. Nacionalismus považuje jako lásku k vlasti a tak ani nechápe, proč my, kteří jsme přijeli z Čech, na to nahlížíme, jako na něco nebezpečného. A chtěla nás přesvědčit i tím, že nás zavedla k mému dalšímu informátorovi U.

Tento informátor U. je učitelem na základní škole v Mirohošti a také nadšencem do historie. Sám se rozhodl vytvořit ve sklepě školy, několik místností, které slouží jako muzeum a tak jako pomůcka při výuce historie. Zde jsme se mohli za pomoci naší překladatelky paní V. dozvědět z výkladu pana učitele, o historii vesničky, která kdysi bývala česko-ukrajinská. Byly zde vystavěny fotografie z organizace Blaník, jelikož spousta jejích členů, právě z této vesnice pocházela. Jedna část se věnovala i životu volyňských Čechů a to především v oblasti řemesel a zemědělství, ale také zde byly k vidění a k porovnání české kroje s těmi ukrajinskými. Ke konci prohlídky jsme se dostali do kabinetu pana učitele, kde jsme si mohli všimnout, že mezi spousty odložených věcí je i složená černo-červená vlajka. Učitel U. jak nám hned řekl, se chystá na rozšíření muzea o další místnost, která by pojednávala o Majdanu. On sám se Majdanu účastnil, a tak by mohl skládat a popisovat věci z pohledu,

---

⁵⁸ Eurozprávy.cz, „Mírový plán v troskách, Porošenko zavelel k útoku na rebely“. 1. července 2014. Dostupné: <http://zahranici.eurozpravy.cz/evropa/96620-mirovy-plan-v-troskach-porosenko-zavelel-k-utoku-na-rebely/>

⁵⁹ Lidovky.cz, „Skočit nahoru "Ukrajinská armáda postupuje k Doněcku. Jaceňuk míří do Oděsy". 4. května 2014. Dostupné: http://www.lidovky.cz/ukrajinska-armada-obklicila-basty-separatistu-a-miri-k-donecku-p7k-/zpravy-svet.aspx?c=A140504_083330_In_zahranici_ebr

který se jen tak někomu nenaskytl. Jelikož, on tam byl osobně. Když vzal do rukou banderovskou vlajku, nastal opět nám už známý projev hrdosti k vlajce, která pro nás cizince, představovala zcela odlišné hodnoty, než pro většinu místních obyvatel se kterými jsme se setkali a to ať už zde v Mirohošti, Dubně nebo v Rovně. Sice projevy nacionalismu a hrdosti k vlasti se dali spatřovat na Ukrajině na každém kroku. Nikdy se nám nestávalo, že se nás lidé snažili přesvědčit, že právě ta jejich interpretace je ta správná. Pouze poukazovali na to, jak křehké někdy může být, když jedna a ta samá věc, se dostane do různých koutů světa a na každém takovém koutu bude jinak interpretována.

Pro nás jsou banderovci tzv. synonymem pro nacionalistickou skupinu s velmi špatnou minulostí. Skupinu, jež hájí své zájmy přes všechny pro ni hrozící překážky. Nikdo ze zde zmíněných tzv. banderovců neobhajovali činy, které banderovci napáchali při svých tzv. čistkách, ale spíše vyvraceli, že by za tím stáli praví banderovci. Pro ně ti, kdo páchali tyto zvěrstva, byli lidé, kteří se sami označovali za banderovce, ale ve skutečnosti s nimi neměli nic společného. Nakonec pak máte v hlavě opravdu zmatek a stále se snažíte pochopit, jak na tuhle jednu pro vás předtím zcela pochopitelnou věc, všichni se kterými se zde setkáte, mohou pohlížet zcela opačně.

Na závěr svého výzkumu bych chtěla dodat, že během výzkumu jsem měla možnost hovořit a vést rozhovory jak s ukrajinskými obyvateli měst tak samozřejmě těmi volyňskými. Nikdy jsem se nesečkala s tím, že by se na sebe navzájem dívali jako na cizince, kteří mají každý rozdílnost v národnosti. Spíše tomu bylo tak, že ačkoliv Ukrajinci a volyňští Češi si uvědomují své rozdílnosti především v kulturních zvycích, často je dávají okolí spíše na obdiv a navzájem se těmito odlišnostmi pyšní. Mohla jsem se tak přesvědčit i v muzeu města Dubno, které jsem navštívila se svou informátorkou P. a ta mi ukázala a vyprávěla především o sekci, kde se nacházeli lidové kroje jak české tak ukrajinské pro porovnání. A jak mi řekla i má informátorka dodnes, se udržují tradice, kdy si při různých svátcích oblékají ženy tyto kroje a navzájem spolu slaví jak svátky české tak ty ukrajinské. Samozřejmě, že spousta zvyků postupem času se mění, či modernizuje, to se však nedá říci o zvycích, které dodržují volyňští Češi, kteří se stále pevně drží tradic, které je naučili jejich předkové a na první pohled, se nám tak může zdát, že tradice, které zde dodržují snad české ani nejsou. Přisuzovala bych to zkrátka k dlouhému usazení se na Ukrajině a odloučení od domoviny. I když zvyky jsou převzaté z Čech, žily si svým vlastním životem a vyvíjely se podle života volyňských Čechů, kteří mají jak svou historii zakořeněnou v Čechách, tak nedílnou součástí jejich života je i jejich historie na Ukrajině.

Poslední den výzkumu, byl v duchu loučení a směřování cesty do města Rovno, kde jsme strávili poslední den prohlídkou města a porovnáváním s místy předem navštívenými. Ke konci dne už na nás čekal autobus, kterým jsme jeli přímo do Čech a který byl plný ukrajinského obyvatelstva. Jak jsme se dozvěděli, tak většina z nich jela do Čech, buď za prací, nebo za svými známými, kteří v Čechách už delší dobu žijí. Jediné co bylo na cestě zpět jiné než při té první, byla čekací a prohlídková doba na hranicích, kde jsme čekali o dvě hodiny více, než při předešlé cestě. Jednalo se především o kontroly papírů. Nakonec se zjistilo, že jeden muž měl neplatné pracovní papíry a tak musel opustit autobus a vrátit se zpět. Jak jsem se pak mohla dozvědět od ostatních cestujících, jsou tyto kontroly absolutně normální v dnešní situaci, která probíhá na Ukrajině. Při vycestování z Ukrajiny, kdy se okolní státy bojí z návalu uprchlíků, si zkrátka musejí dávat pozor, koho pouštějí z Ukrajiny ven.

13. Kým se cítí být volyňští Češi?

Téměř každý občan o sobě dnes přemýšlí jako o součásti určitého národa. Všichni se vymezujeme na základě naší identity, která patří do určité skupiny. Jak píše Benedict Anderson, že každý v moderním světě by měl mít národnost, přeje si ji mít a může ji mít. Národní identita je obecně nejlegitimnější hodnotou politického života naší doby.⁶⁰

Tento přístup není z historického hlediska příliš starý. Dnešní pohled na vnímání společenství národa se nezačalo tvořit dříve než před dvěma sty lety. Existence nacionalismu má dopady na současný svět. Podle Benedicta Andersona jsou nacionalismus a národní příslušnost kulturními výtvoři. Pokud je chceme pochopit, je nutné vědět, jak historicky vznikaly a proč se jim v dnešní době připisuje taková důležitost. Jelikož povědomí o vlastním národu a národní příslušnosti je dnes přikládán mimořádný význam.⁶¹

Velké národní citění lze vidět snad u každého volyňského Čecha, tedy aspoň tomu bylo tak u všech mých informátorů. Vždy se zkrátka vymezovali na tzv. „My“ a „Oni“ a i když to nemysleli nijak špatně, jak říkali a bylo to i patrné z jejich vyprávění. Zkrátka už i ti, kteří přišli, jako první do oblasti Volyně, viděli kulturní rozdíly mezi obyvateli země, do které se přistěhovali a mezi jimi samotnými. Jak popisovala má informátorka A.:

---

⁶⁰ ŠETKOVÁ, Aneta, Inflow.cz-informationjournal, *Imaginární společenství Benedicta Andersona*. [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/imaginarni-spolecenstvi-benedicta-andersona>

⁶¹ tamtéž

„Když jsme tam přišli, téměř bez ničeho, všichni nás litovali a bylo jim líto, že musíme opustit svou vlast. Avšak my už od začátku věděli, že tento náš stav nepotrvá dlouho, všichni od nás byli pracovití a brzy jsme se vzchopili a začali hospodařit si každý zvlášť na svém políčku.“

„Ukrajinci na nás začali pohlížet jako na velice pracovitý národ a když viděli, že se od nás mohou spoustu naučit, rádi k nám chodili pro rady.“

Také jak jsem se dozvěděla od své informátorky, byly zde i další rozdíly, které mohly ze začátku vnímat hlavně děti, které chodily s těmi ukrajinskými zpočátku do jedné třídy. Kdy má informátorka A. popisovala situaci, kdy seděla vedle ukrajinské spolužačky, která si z domu do školy přinesla vši a samozřejmě je roznesla po celé třídě a kdy informátorka A. jako malá žačka se snažila přemlouvat svou kamarádku, aby se koupala každý den.

Zkrátka všichni z mých informátorů (volyňských Čechů) se shodli na tom, že po příchodu jejich rodičů, či prarodičů na Volyň jim připadalo ukrajinské obyvatelstvo v některých oblastech velice zaostalé.

Překvapilo mě, že i dodnes se v oblasti, kde žili nebo dodnes žijí volyňští Češi, stále kolují řeči o tom, jak byli Češi pracovití a urputní ve věcech, které si vzali do hlavy. A s těmito ohlasy jsem se setkala z obou stran, jak od volyňských tak i ukrajinských občanů. A představy o tom jací byli Češi kdysi a jací jsou dnes, je podle nich velice podobná. Několikrát jsem se tam setkala s tvrzením „zlaté české ručičky“. Avšak zde se liší už pohledy těch, kteří žijí na Ukrajině a mezi těmi kteří žijí delší dobu zde v Čechách. Přesně tak tomu bylo totiž i v případě mé informátorky A. která se ve svých 13 letech vrátila zpět do vlasti a která říkala, že se sem moc těšila, vždyť to byl její domov, ale příjezdem sem, to pro ni byl zároveň i šok. A to jak kulturní a tak i poznání pravé reality. Při vzpomínce si vybavila i jednu pro ni dnes velmi úsměvnou scénku kdy si chtěla dojet v Čechách poprvé na záchod, ale nebyla zvyklá nebo spíše neznala systém splachovacího záchodu a tak strávila chvíli přemýšlení nad tím, co vlastně s tou mísou uprostřed místnosti má dělat a na co je ta šňůrka zavěšená nad tou mísou. A podobných scének prý byla spousta, jelikož přijeli do země, kde byla pro ně spousta věcí neznámá. Tyto maličkosti však byly drobnostmi a většinou se jednalo o objevování nového a nepoznaného. Byl to sice návrat do domoviny, ale většina volyňských Čechů si svou rodnou zem až moc idealizovala a tím i občany v ní. Setkali se s realitou a poznáním toho, že ani v Čechách není ideální život bez problémů. A bylo jen na nich, jak se s touto realitou vypořádají. Volyňských Češi se však nikdy nepovažovali za nikoho jiného, než za Čechy,

kteří jen na čas odešli žít na Ukrajinu a tak si svého návratu velice vážili. A jak jsem se mohla přesvědčit, většina z nich si zde vybudovala takový život, že by jen málokdo poznal, že někteří žili téměř i celý život na Ukrajině.

14. Hypotézy - zodpovězení

- 1) Jsou volyňští Češi ohroženi jako menšina žijící na Ukrajině v dnešním politickém dění na Ukrajině?
  - Podle dostupných informací, které jsem měla možnost nasbírat během výzkumu, tak svou situaci volyňští Češi vidí velice nejistě především z důvodů nejasní budoucnosti samotné Ukrajiny. Avšak necítí se být ohroženi jako menšina žijící na Ukrajině. Cítí stejné nebezpečí z války jako samotní Ukrajinci. Za dnešní situaci viní Rusko a velice kriticky se staví i k událostem na Krymu. Většina z nich by se ráda vrátila zpět do České republiky a zúčastnili se tak repatriačních akcí.

- 2) Cítí se volyňští Češi být Čechy?
  - Pokud jde o jejich etnické cítění, rozhodně zde nelze říci, že by zapomněli na svou vlast či vlast svých předků. Všichni, se kterými jsem měla možnost mluvit, se pyšnili oslovením, že oni jsou volyňskými Čechy a rozhodně se nikdy necítily být nikým jiným. Setkala jsem se samozřejmě i s rodinami smíšenými, především se jednalo o smíšení, kde z jedné strany byla například volyňská Češka, která si vzala za manžela Ukrajince, avšak ani potom, se nestalo, že by jejich potomci o sobě prohlašovali, že jsou jen Ukrajinci nebo jen Češi, ale naopak měli přesně vedené rodokmeny, ze které strany jsou z České rodiny a ze které z té Ukrajinské.

15. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo, zjistit jaká je dnešní situace volyňských Čechů, kým se cítí být, či jak se identifikují. Během práce jsem mohla zjistit, že volyňští Češi jsou etnickou minoritou, která si prošla mnoha specifickými historickými událostmi. Přičemž právě tyto události utvářely identitu této etnické minority. Jejich osudy nebyly v minulost vždy tak růžové, jak se na první pohled mohlo zdát, kdy dostali možnost přímo od cara, odstěhovat se za lepším životem. Už však na počátku přesídlení je čekal těžký boj, jak o prosazení se v nové zemi, tak udržení své identity. Tu si po celou dobu pevně udržovali, což lze vidět například, když jako členové českých legií bojovali v první světové válce nebo když vstoupili v druhé světové válce do 1. československé samostatné brigády aby hájili svou vlast. Vždy se vymezovali jako Češi žijící na Ukrajině a ke své vlasti se hrdě hlásí dodnes. Ačkoliv byla Volyň na určitou dobu rozdělena na východní (Polskou) a západní (Sovětskou) vývoj volyňských Čechů byl velmi podobný a čelil tak mnohým podobně násilným akcím, jako byly například zločiny páchané nacisty, či ukrajinskou nacionalistickou skupinou banderovců. Po těchto událostech, se mnoho Čechů vrátilo zpět do Čech při tzv. reemigračních procesech. Největší zaznamenané údaje o jejich přesunu byly právě po druhé světové válce, po Černobylské havárii a další vlna repatriace probíhá právě teď. V době kdy je Ukrajina silně ohrožena konfliktem na východě Ukrajiny a který podle mých informátorů brzy začne postupovat dál a je jen otázka času, kdy zde může propuknout válka. Myslím, že i po tak pestré historii a po mnoha nesnázích, kterými si volyňští Češi prošli, je před nimi další velká zkouška. Je to zkouška jejich identity, kdy před nimi stojí možnost návratu do vlasti a opuštění tak země, kde strávili celý život. Vracejí se sice domů, ale domov je místo, které je jimi samotnými často idealizované a návrat nebude rozhodně jednoduchý. Začít žít od nuly, to je něco, co zde může čekat krajany, jež se vrátí zpět. Ovšem to, jak se s tímto faktem srovnají, či jak jim pomůžeme my s jejich návratem a znovu se zapojením do běžného života, je otázka pro každého jednotlivce zvlášť.

16. Seznam informátorů

- 1) PhDr. Miloslava Žáková (rozená Legnerová), 82 let, volyňská Češka, žijící od roku 1947 v České republice
- 2) JuDr. Antonina Ponomarenko, narozena v 30. letech, volyňská Češka žijící na Ukrajině, manžel Ukrajinec,
- 3) Informátor MP. – 85 let, Ukrajinec, manželka volyňská Češka
- 4) Informátorka S. – 82 let, Ukrajinka,
- 5) Informátor U. – 35 let, Ukrajinec, učitel, účastnil se Majdanu,
- 6) Informátorka V- 40 let, Ukrajinka, recepční,
- 7) Informátor VP. – 17 let, student, babička = volyňská Češka, děda = Ukrajinec

17. Zdroje

Literatura:

CÍLEK, Roman; RICHTER, Karel; VEVERKA, Přemysl; *Hlasy z hořících domů: Lidice, Ležáky, Český Malín, Ploština, Prlov, Zákřov, Javoříčko*. [Praha]: XYZ, 2011. ISBN 978-80-7388-518-2

DUFEK, Vladimír; *Kapitoly z dějin volyňských Čechů*. [Praha]: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1997. ISBN 80-901878-6-2.

DUFEK, Vladimír; *Návrat volyňských Čechů do vlasti v archívních materiálech*. [Praha] : Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1997. ISBN 80-90-18-78-7-0.

DVOŘÁKOVÁ, Tereza. *Postbarthovské teorie etnicity*. [Plzeň], 2012. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce Mgr. Petra Lupták Burzová, Ph.D.

ERIKSEN, Thomas Hylland. *Etnicita a nacionalismus*. [Praha]: Sociologické nakladatelství, 2012. ISBN 978-80-7419-053-7.

ERIKSEN, Thomas Hylland a Marek JAKOUBEK. *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. Vyd. 1. Překlad Tereza Kuldová. [Praha]: Triton, 2007. ISBN 978-80-7-2549-252

GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. 2. vyd. Překlad Jiří Markus. [Praha]: Josef Hříbal, 1993, sv. 2. ISBN 80-901-3811-X

HOFMAN, Jiří; ŠIRC, Václav; VACULÍK, Jaroslav. *Volyňští Češi v prvním a druhém odboji*. 2. vyd. [Praha]: Český svaz bojovníků za svobodu, 2004. ISBN 80-7005-036-5

HOFMAN, Jiří a Marek JAKOUBEK. *Češi na Volyni: základní informace*. 2., dopl. vyd., (V ČSBS 1.). Překlad Tereza Kuldová. [Praha]: Český svaz bojovníků za svobodu, 2004, 32 s. Spisy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, sv. č. 115. ISBN 80-700-5037-3.

KOUBA, Adam. *Akce „B“ – postup a propaganda proti banderovským „sotním“ v ČSR v letech 1946-1947 se zaměřením na západní Čechy. Případ sotni Chromenko*. [Plzeň], 2012. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Breitfelder, Ph.D.

LUDEK, Jiří. *Příchod a usazování Čechů v oblasti ukrajinské Volyně 1863-1880*. [Praha], 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Prof. PhDr. Jiří Štaif, CSc,

MIKULČICKÁ, Romana. *Multikulturní vzdělávání v českém základním školství ve světle teorie etnicity Rogerse Brubakera*. [Brno], 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Irena Kašparová, M.A., Ph.D.

NOSKOVÁ Jana. *Reemigrace a usídlování volyňských Čechů v interpretacích aktérů a odborné literatury*. [Brno]: Ústav evropské etnologie, 2007. ISBN 978-80-254-0095-1.

ORNST, Jaroslav. *Kronika Malé Zubovštiny*. [Praha]: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 2009. ISBN 978-80-903164-3-0.

ŠIMEK, VÁCLAV. *U nás na Volyni. Sokolov*. Okresní úřad: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1993. ISBN 80-901534-9-6.

UHHEREK, Zdeněk; Zuzana KORECKÁ a Tereza POJAROVÁ. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. [Praha]: Etnologický ústav AV ČR, 2008, 259 s. ISBN 978-808-7112-120.

VACULÍK, Jaroslav. *Dějiny volyňských Čechů I*. 1. vyd. [Praha]: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1997. ISBN 80-901878-5-4.

VACULÍK, Jaroslav. *Dějiny volyňských Čechů II*. 1. vyd. [Praha]: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, 1998. ISBN 80-901878-8-9.

VACULÍK, Jaroslav. *Dějiny volyňských Čechů III*. 1. vyd. [Brno]: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2568-9.

VACULÍK, Jaroslav a Marek JAKOUBEK. *Češi v cizině 1850-1938: rozumět identitě*. 2. vyd. Překlad Tereza Kuldová. [Brno]: Masarykova univerzita, 2009, 189 s., ISBN 978-802-1048-652.

VACULÍK, Jaroslav a Marek JAKOUBEK. *Češi v cizině - emigrace a návrat do vlasti: rozumět identitě*. 1. vyd. Překlad Tereza Kuldová. [Brno]: Masarykova univerzita, 2002, 73 s. Spisy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, sv. č. 115. ISBN 80-210-3001-1

VALÁŠKOVÁ, Nad'a. *Češi v Rusku. - Češi v cizině*. Sv. 9. – [Praha] : ÚEF AV ČR, 1996,

VANĚK, Miroslav; MÜCKE, Pavel; PELIKÁNOVÁ, Hana. *Naslouchat hlasům paměti: Teoretické a praktické aspekty orální historie*. [Praha]: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7285-089-1.

ŽÁKOVÁ, Miloslava; KYTL, Václav; ZÁPOTOCKÝ, Václav. *Kupičov - Jak nám o něm vyprávěli*. [Zpracovali]: Žáková, Miloslava; Kytl, Václav; Zápotocký, Václav. [Praha]: vl. nákl., 1997, 238 s.

Internetové zdroje:

BARTH, Frederic, *Ethnic groups and boundaries: the social organization of culture difference*. Editor Fredrik Barth. Boston: Little, Brown and comp., c1969, 153 s., str. 15, ISBN 08-813-3979-2.

rozhlas.cz, Historie, *Velikonoc sahá do pohanských dob. Aneb od zajíčka k beránkovi*, Dostupné: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/historie-velikonoc-saha-do-pohanskych-dob-aneb-od-zajicka-k-berankovi--1042920

TŮMA, Milan, NOVYSMER.CZ-NEZÁVISLÝ INFORMAČNÍ PORTÁL, *Občanská válka v Rusku 1918*. [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: http://www.novysmer.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1340:obanska-valka-v-rusku-1918&catid=39:historie&Itemid=50

EuroZprávy.cz. *Volyňští Češi jsou zklamaní, Praha jim nepomůže*. domaci.eurozpravy.cz, [online]. [2015-02-25]. Dostupné: <http://domaci.eurozpravy.cz/politika/90044-volynsti-cesi-jsou-zklamani-praha-jim-nepomuze/>

EuroZprávy.cz. *Volyňští Češi jsou zklamaní, Praha jim nepomůže*. domaci.eurozpravy.cz [online]. [cit. 2014-03-25 11:24]. Dostupné: <http://domaci.eurozpravy.cz/politika/90044-volynsti-cesi-jsou-zklamani-praha-jim-nepomuze/>

BIBEN, Martin, iDnes, *Do Prahy přijeli první krajané, které vyhání z Ukrajiny válka*. [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vecer-dorazi-do-prahy-prvni-krajane-ktere-vyhani-z-ukrajiny-valka-p9f-/domaci.aspx?c=A150303_121022_domaci_jpl

BIBEN, Martin, iDnes, *Do Prahy přijeli první krajané, které vyhání z Ukrajiny válka*. [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vecer-dorazi-do-prahy-prvni-krajane-ktere-vyhani-z-ukrajiny-valka-p9f-/domaci.aspx?c=A150303_121022_domaci_jpl

BIBEN, Martin, iDnes, *Do Prahy přijeli první krajané, které vyhání z Ukrajiny válka*. [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vecer-dorazi-do-prahy-prvni-krajane-ktere-vyhani-z-ukrajiny-valka-p9f-/domaci.aspx?c=A150303_121022_domaci_jpl

EuroZprávy.cz. *Volyňští Češi jsou zklamaní, Praha jim nepomůže*. domaci.eurozpravy.cz [online]. 2014-03-25 11:24, 2014-03-25. Dostupné: <http://domaci.eurozpravy.cz/politika/90044-volynsti-cesi-jsou-zklamani-praha-jim-nepomuze/>

Multikulturalismus.In:Wikipedia: the free encyclopedia[online].San Francisco (CA):Wikimedia Foundation, 2001-2012,11.4.2012[cit. 2012-04-20].Dostupné: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Multikulturalismus>>

ŠETKOVÁ, Aneta,*Inflow.cz, Imaginární společenství Benedicta Andersona*. [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné: <http://www.inflow.cz/imaginarni-spolecenstvi-benedicta-andersona>

TŮMA, Michal.,Novysmer.cz (nezávislý informační portál) "*Kdybych měl zapomenout na ně, Bože na nebi, zapomeň na mě.*". [online]. [cit. 2015-03-15]. Dostupné:http://www.novysmer.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1594:qkdybych-ml-zapomenout-na-n-boe-na-nebi-zapome-na-mq&catid=39:historie&Itemid=50

Britské listy, *Stepan Bandera a banderovci*. [online]. 26. 3. 2014 [cit. 2015-03-21].Dostupné: <http://www.blisty.cz/art/72682.html>, ISSN 1213-1792

Euroactiv.cz,*Události na Ukrajině v roce 2014*. [online]. [cit. 2015-03-17]. 2004-2015. EU-Media, s.r.o., ISSN 1803-2486,Dostupné: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/vyvoj-aktualniho-deni-na-ukrajine-000101>

Newsru.com, *Противники приостановки евроинтеграции Украины в ночи вышли на улицыКиева*, [online]. [cit.2015-03-17].Dostupné: <http://www.newsru.com/world/22nov2013/ukr.html>

PETŘÍK, Lukáš,euportal.parlamentnilisty.eu. *Válka na Ukrajině může skončit apokalypsou, jsme užiteční idioti USA, svinstvo. A agresivní Putin.Zaorálek, kníže i Okamura zhodnotili rok od svržení Janukovyče*. [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné: <http://euportal.parlamentnilisty.cz/PrintArticle/13340-valka-na-ukrajine-muze-skoncit-apokalypsou-jsme-uzitecni-idioti-usa-svinstvo-a-agresivni-putin-zaoralek-knize-i-okamura-zhodnotili-rok-od-svrzeni-janukovyce.aspx>

MACH, Petr. UKRAJINA: *Asociační smlouva s EU prohloubí konflikt v zemi*. Neviditelný pes a MAFRA, a.s. [online]. [cit. 2015-03-17].Dostupné: http://neviditelnypes.lidovky.cz/ukrajina-asociacni-smlouva-s-eu-prohloubi-konflikt-v-zemi-p3o-/p_zahranici.aspx?c=A140917_162633_p_zahranici_wag

GRULICHOVÁ, Valdimíra,novarepublika.cz,*V Rusku vzniklo občanské hnutí "Antimajdan"*. [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.novarepublika.cz/2015/01/v-rusku-vzniklo-obcanske-hnuti.html>

MACHALOVSKÁ,Alexandra, Aktuálně.cz,*Rusové založili Antimajdan. Má zabránit státnímu převratu*. [online].2015-01-28[cit.2015-02-21].Dostupné: <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/rusove-maji-antimajdan-nechteji-zamorske-pirozky/r~6c317162a0a811e4a10c0025900fea04/>

Českatelevize.cz,Čt24,*S převratem na Majdanu se nesmíříme, vzkázalo centrum Moskvy*. [online]. 2015-02-21 [cit. 2015-02-21]. Dostupné: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/302430-s-prevratem-na-majdanu-se-nesmirime-vzkazalo-centrum-moskvy/>

SUPERNAK, Pawel, *Napětí kolem Krymu nepolevuje, čekají se jednání NATO nebo EU*. Týden.cz [online]. 2014-03-02 19:04 [cit. 2014-03-02 20:07]. Dostupné: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/napeti-kolem-krymu-nepolevuje-cekaji-se-jednani-nato-nebo-eu_299875.html

Vaše věc parlamentní listy.cz, *Předseda vlády Krymu Aksjonov uznává za prezidenta Ukrajiny V. Janukovyče. Dobrovolníci postavili „hraniční přechody“ oddělující Krym od „banderovců a fašistů“*. 2014-03-02 00:28 [cit. 2014-03-02 20:07]. Dostupné: <http://vasevec.parlamentnilisty.cz/predseda-vlady-krymu-aksjonov-uznava-ze-prezidenta-ukrajiny-v-janukovyce-dobrovolnici-postavili-hran>

KANTOR, Sebastian, *Rada federace souhlasí s připojením Krymu. Šéf krymského parlamentu chce připojit celou Ukrajinu*. zpravy.tiscali.cz [online]. 7. 3. 2014. Dostupné: <http://zpravy.tiscali.cz/rada-federace-souhlasi-s-pripojenim-krymu-sef-krymskeho-parlamentu-chce-pripojit-celou-ukrajinu-224228>

Eurozpravy.cz, *„Mírový plán v troskách, Porošenko zavelel k útoku na rebely“*. 1. července 2014. Dostupné: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/evropa/96620-mirovy-plan-v-troskach-porosenko-zavelel-k-utoku-na-rebely/>

Lidovky.cz, *Skočit nahoru "Ukrajinská armáda postupuje k Doněcku. Jaceňuk míří do Oděsy"*. 4. května 2014. Dostupné: http://www.lidovky.cz/ukrajinska-armada-obklicila-basty-separatistu-a-miri-k-donecku-p7k-/zpravy-svet.aspx?c=A140504_083330_In_zahranici_ebr

ŠETKOVÁ, Aneta, Inflow.cz-informationjournal, *Imaginární společenství Benedicta Andersona*. [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/imaginarni-spolecenstvi-benedicta-andersona>

LUDEK, Jiří, academia.edu, *Multietnická Volyně a nacionalismus očima volyňských Čechů v historickém kontextu*. [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné: http://www.academia.edu/4366899/Multietnick%C3%A1_Volyn%C4%9B_a_nacionalismus_o%C4%8Dima_voly%C5%88sk%C3%BDch_%C4%8Cech%C5%AF_v_historick%C3%A9m_kontextu

JIRŮ, Luděk, AntropoWenzin, *Kolektivní vědomí a identita volyňských Čechů pramenící z česko-ukrajinských vztahů v orálně-historickém výzkumu*. [online]. [cit. 2015-03-30]. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/kolektivni-vedomi-a-identita-volynskych-cechu-pramenici-z-cesko-ukrajinskych-vztahu-v-oralne-historickem-vyzkumu>

Sputniknews.com [cit. 2015-03-24]. Dostupné: <http://cz.sputniknews.com/>

Periodika:

ZPRAVODAJ: *Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel* [online]. Praha: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel [cit. 2015-03-24]. Dostupné: <http://www.scvp.eu/zpravodaj.html>